Леонід Талалай

БЕЗПРИТУЛЬНА ТЕЧІЯ

(Вибрані поезії)

СТАРИЙ СКРИПАЛЬ

Скрипка аж заходиться плачем,
До плеча притиснулась і грає.
Хто кому з нас підставля плече?
Я не знаю, скрипко, я не знаю,
Хто до кого під вечірній дзвін
З листопадом серця і колін
Підійшов із відчуттям вини.
Ми з тобою нерозлучна пара, —
Порожнеча чорного футляра
Дивиться на нас, як дві труни.

* * *

Нічого вже не виб’єш клином,
Тим більше, клином журавлиним,
Коли в роси осіння дрож.
Не воруши старого сіна
І вічну пам'ять не тривож.

Не долетіти навіть маркою,
У ті часи, до того раю,
Із того раю ворон каркає
Так, ніби Леніна читає.

Відзеленіло місто-сад,
І там, де ми ходили парами,
Стоїть червоний листопад
Більшовиком із мемуарами.

Стоїть, шепоче: — Є, моє,
Хіба ж гадав, хіба ж очікував,
Що вже й за душу, котра ж є?!
Нічого дідько не дає
І забарився Чічіков, —

І тільки сниться хатка в Відні.
Ще й солов'ї усі на півдні
Буржуїв, певне, веселять, —
Нема кого і розстрілять…

Я теж дитина листопада,
Я низько жив, ще нижче падав,
І хоч за мною не хрести,
Але прости мене, прости,

О Господе, як я прощаю
Будівникам отого раю
І разом з ними, навіть в ногу,
Перемагаючи знемогу
І проклинаючи епоху,
Як недотоптаний поет,
Несу, згинаючи хребет,
На Суд високий, на Голгофу
І спільний гріх, і спільний хрест.

* * *

На подвір’ї кінь ірже.
— Хто це? Хто на мій поріг?
— З пирогом? Чи на пиріг?
— Князь, здається…Та невже?
— В двері сунеться плечем
Напідпитку… і з мечем.

Срібні вуса, сині губи.
Почорнів, як та примара.
— Це чого ти, княже любий,
мов зайшов за хмару?

— Я з полону, я з неволі…
Загубив я в Дикім полі
Честь і славу, і дружину,
І тепер від страму гину.

— Співчуваю, мій варяже,
Буде ранок – все розкажеш,
Зараз пізно. Годі нити,
Нашу ніч мечем ділити,
Ось тобі кухонний ніж, –
Краще яблуко розріж…

Ні – так ні. Просить не стану.
Раз сказала – і доволі!
Я тобі не Ярославна
Та і ти не в Дикім полі.

Повернути славу хочеш?
Напускай туману в очі
І такого, щоб усі
Просльозились на Русі,
Говори, що навіть небо

Ополчилось проти тебе,
Що від вечора й до рану
На дружину падав грім…
І постанеш із туману
І героєм, і святим!

Ось тобі до рани сіль,
І…Котися ти в Путивль!

* * *

Ще глиці запах зберігає час
Та новорічну винесли ялинку.
І, де стояло з персиком дівча,
Із яблуком стоїть в чеканні жінка.

За жінкою із яблуком на таці
Бабуся біля заводі на лавці,
Куняючи, у спогади гребе,
Пригадуючи з персиком себе.

А їй минуле дихає у спину,
І, як тоді, в бабусиному сні
Ясмин цвіте на чорнім піаніно
І світиться із люстра на стіні.

А за вікном гроза синьо-імлиста
І дівчинка, освітлена на мить,
Біжить, біжить, і музикою Ліста
Травневий дощ алеєю біжить.

Ясмин цвіте. А ніч так швидко тане.
І, причинивши хвіртку за коханим,
Вже через хвіртку

Спрагло палахку
Для поцілунку підставля щоку…

І знову наростаючи звучить
Все той же Ліст. І краплі по воді
Біжать, біжать…
І дівчинка біжить
Із сна у сон біжить, як і тоді,

Біжить у сад, в ясминову цвітінь,
І завмирає, Ліста перегнавши,
І розтає в тумані сновидінь,
З яких і ми й життя маленьке наше.

* * *

Залопотів білизною балкон
І обірвався сон про Вавилон,
Лишились тільки метушня і сміх
І давні суперечки на майдані
Про вежу, що й сьогодні в риштуванні, —
І щоб її довершити, Сізіф
Уже останній, ніби, котить камінь.

За вікнами вирують рівчаки,
І ручаї аж піняться від клекоту,
І проводжають криком хлопчаки
Свої хиткі кораблики "у греки".
А я свого такого ж із паперу
Чекаю, ніби звістки від Гомера,
І надихаюсь міфами старими
І вірю знову Музі і словам,
Як у дитинстві подвигам, якими
В сусіда обростав з роками шрам.

І цілий день в чеканні, як навшпиньках,
І вуликом гуде поштова скринька,
Хоч порожньо у скриньці, як і в чарці,
Яку допив за мертвих і живих
Під поглядами крука на акації,
Що мов офіціант у чорнім фраці
При виході чекає чайових.

* * *

Із циклу "У трепеті і вогні"

Тетяні Винник

І

Ну вистачить, не плач, доволі,
Не треба сліз, не мруж чоло.
Можливо, іншого у долі
Для нас нічого й не було.

Тож почекаємо – ще буде,
І скреснуть ріки і човни, —
Але кватирку причини
І вкутай душу від простуди.

І не маяч, як тінь над тінню,
Залиш для осені осіннє,
Скажи "бувай" своїй печалі,
Нехай іде під три дощі,
Або стоїть, як на причалі,
Одна у сірому плащі.

Повір, нас доля не забула,
І недалеко вже "курли"
Летить привітом зі Стамбула,
Де ми з тобою не були.

Все уладнається потроху,
А ми ж чекати мастаки.
Таке життя, така епоха.
.....і ми такі.

II

Забудь про осінь і туман,
Візьми мене у сон на згадку,
Як неабищицю, закладку
У недочитаний роман.

Засни із думкою про мене,
Нам буде весело вві сні,
Де усміхаєшся мені,
Як суджена і наречена.

Цвіте ромашками довкілля,
Цвітуть гвоздики, чистотіл…
Я наварю крутого зілля,
Знайду вина, покличу змія,
Скажу: — Всі яблука – на стіл!

І знак подам – і через мить
Шампанське піниться фатою,
Сміється й плаче молодою…
І вже дружиною шипить,

Про щось інтимне чайник синій
Пропихкотить у нетерпінні
На вушко чашечці-білявці.
І геть байдужий до подій
Заклякне Буддою на таці,
Задерши вгору ніс кривий.

Оркестр запросить танцювати,
Гостей з-за столу підведе.
Зелений змій обійме брата
І в ноги Єві упаде.
А я шепну тобі: — Живи!
Забудь, що є печаль, невдачі,
Що вершником без голови
Старий будильник в будень скаче.

Допоки ми, як чаклуни,
Допоки ми у позачассі
В одному сні, в одному вальсі,
В одному вихорі весни…

* * *

І тривожно і щасливо,
на стільці русяве диво
усміхається навпроти:
світлі очі, білі плечі,
на які накинув вечір
переливну позолоту.

На її легких руках,
що завмерли на коліні,
погляд мій і трепет тіні
яблуневого листка.

Світлі очі пломеніють,
вітер сіють, вітер сіють,
навіваючи весну, –
серце терпко завмирає,
ніби вже передчуває,
ніби знає, що пожну
за своє зачарування, –

це – і зустріч і прощання
в часі пізньому злились.
Тихше, серце, примирись
з неминучістю смеркання.

Тільки ж очі пломеніють,
вітер сіють, вітер сіють,
і вчувається мені,
як шумить від бурі крона
вся осіння, безборонна,
вся у трепеті й вогні.

* * *

Іще вві сні літаєш ти,
А в мене серце з висоти
у тихім відчаї зривається,
і падає лице в долоні,
і кров, пульсуючи у скроні,
пролитись проситься крізь пальці.
Будильник стукає гучніше,
і щось таке в ранковій тиші,
як в недоказаному слові
моєї пізньої любові.

Шепочу я тобі: – Кохана,
іще поспи, іще зарано... –
І вже, можливо, не мені
ти усміхаєшся вві сні
крізь пасмо світлого волосся.

А за вікном холодна осінь
чорніє кроною крізь сніг,
і йде зі снігом на поріг
невідворотниця-розлука,
ще трішки... і вона постука.

* * *

Іди. У мене все прострочено.
Не оглядайся – я не хочу,
щоб ти побачила мій страх,
щоб ти відбилася в сльозах,
що ледве стримую... Іди.
Не оглядайсь на безнадію,
нехай без тебе осінь тліє
в безодні темної води,
не оглядаючись, іди.

Іди. Уже не окликаю.
Що міг, що встиг – відшепотів,
і легших від сльози немає,
уже немає в мене слів.
а може, і мене немає.
Все відбулося. Все. Амінь.
Не оглядайсь – побачиш тінь.

Що потім в згадці промайне,
вві сні постане чимось більшим,

і ти шукатимеш мене
і не знаходитимеш в іншім.

* * *

Життя на осінь поверта,
вечірнім лісом багряніє.
В моєму щасті гіркота,
в моїй любові безнадія.

Не обійти тернову гілку,
людських обмов не обійти,
але світи мені, світи,
світи хоч ти, осіння зірко.

Світи, пульсуючи над садом,
над пережитим і над тим,
що облітає листопадом
таким навальним і густим...

А спалахнеш перед світанням
нехай кохана у вікні,
твоє побачивши згасання,
ще встигне загадать бажання,
що не збулося при мені.

* * * * * * * * * *

***

Над дорогою у вирій
Підведеться ранок сірий,
Як високі вуха зайця,
Що несе мені окрайця.

І до отчої хатини
Поведе мене дорога
Відпочити на колінах
Дерев’яного порога.

Проведе понад рікою,
Де у синім плині літо
Із хмаринки золотої
Золоте дитинство ліпить.

Там пісок іще гарячий
І сліди, яких не змити,
І на соняшнику скаче,
Може, я, а, може, вітер.

І давно натомість сина
Тільки курява дороги
Осідає на коліна
Дерев’яного порога.

***

Крім тернів, ніякі лаври
Для поета не ростуть.
А присняться гонорари –
Похмелися…і забудь.

Можна вижить на картоплі,
Не цілуючи пантофлі.
Три вожді, як три сокири,
Не виблискують у профіль
Над заручниками ліри.

Ні Дантес, ані Сальєрі
Не постукають у двері, –
Ні кривавої дуелі,
Ні отруйного вина…
І в Тарасовому сквері,
Як ніколи, тишина.

***

Спішать освоювати Київ
Через Ворота золоті
Всі довгорукі, всі круті
На віслюках нові месії.

За ними яром-долиною
Ідуть до хати вісім бід
Та ще й дев’яту за собою
Під руки тягнуть на обід.

Ідуть за бідами-полями
Дощі безрукими старцями.
А на горі, чорніші сажі,
Женці розгублено гудуть,
То знову скажуть, як зав’яжуть,
І далі приказки не йдуть.

В Холоднім ярі поза часом
Майне й розчиниться козак…
І час гримить, як порожняк,
Над порожнечею Донбасу.

***

Вранці просинаєшся безсилим.
За вікном відбійні молотки
Прошивають чергами шибки,
І дорогу знову перекрили.

У тумані, шумом наполохана,
Сіра, як світанок цей, епоха,
Щоб своїх героїв роздивиться
Вкотре проявляє наші лиця,
А на лицях нічого читати –
Мов кишені, вивернуті святом.

Збуджені, знервовані украй,
Лаємось, виплескуєм обиди.
Кожен виглядає свій трамвай,
А трамвай один,
І той не їде.

Торохтить відбійний молоток,
Люди метушаться в жовтих робах.
І тече з годинника пісок,
Підіймаючи над кожним горбик.

Чай завариш, вип’єш нашвидку,
Мацаєш неголену щоку,
В дзеркало зиркнеш:
— О Боже мій,
Та невже насправді я такий?

Донька ввійде, платтячком війне,
Звично привітається рукою
І заповнить дзеркало собою,
Витіснивши меблі і мене.

***

Остання зграя журавлина
У простір врізалася клином –
І зараз обрій розчахнеться,
В пітьмі багаття спалахне,
Освітить друзів і мене,
Над плином вудлище нагнеться,
По ньому скотиться роса,
І Вінграновський усміхнеться
В грузинській кепі і трусах
З високим келихом вина
Біля носатого човна.

Постануть рідні із пітьми,
Почую батька за дверми,
Побачу матір біля ґанку…

Огляньсь, душе, і візьми,
Хоч щось візьми
На вічну згадку.

***

Ще недокурена цигарка,
Але конвойний підганя.
Лишилось часу – на затяжку,
Лишилось в чарці – "на коня",
І вже кінцева…не далеко –
За поворотом до аптеки,
Де співчутливо, як від серця,
Призвідник першого гріха
Тобі у спину усміхнеться
Й порожнім блюдцем помаха.

***

І слів немає щось договорить,
І сенсу говорить уже немає.
Усе, що так горіло, пригасає,
А все, що підкидаю, не горить.

І сад на спаді. Й день уже на спаді, —
І метушусь, і знову невпопад
Не знати що, шукаю в листопаді,
Потоптуючи сліпо листопад.

***

Відбіліли заметілі,
Відступили холоди,
Що тримали в чорнім тілі
Приморожені сади.
Від капіжі сніг, як сито.
Просіваю пережите,
А воно за миттю мить,
Ніби в бабине корито,
В три бурульки капотить.

Плине чайка на крижині,
І світлішає у плині
Небо рідного Дніпра.
І пора ладнати спінінг,
Блешені драяти пора.

Захлинаючись від піни,
У ярках досолов'їнне
Щось виспівують струмки,
Щось первісне і магічне,

Як і те, що ти мугичеш,
Протираючи шибки.

* * * * * * * * * *

З висоти осіннього листка

***

Шумить базар, підшитий лисом,
шумить народ, ой, темним лісом,
а в тому лисі, темнім лісі,
де хащі майже непролазні,
той пада в грязь, той лізе в князі,
той на осичині вознісся.

А син людський сидить на сходах,
як перед совістю народу
із поцілунком самогону
на всю невмиту і червону.
І, видихаючи вогонь,
волає зраджений невдаха:
– По-дайте в шапку Мономаха
хоч гривню з образом його!..

Проходять мимо. Бог подасть,
всіх обігріє, всім воздасть.

Шумить народ, ой, темним лісом,
шумить базар, підшитий лисом.
А над товарами товари,
які від дідька, від Яги,
і горбоносі, як хозари,
гудуть хозарами торги.

Торгують всі, хто як уміє,
стає товаром всенький світ,
ключі від нашої Софії,
ключі від Золотих воріт...

Шумить базар, підшитий лисом,
шумить народ, ой, темним лісом,
де ні стежок, ані доріг,
де вже і сам не знає скільки
ночей і днів на свій поріг
бреде навпомацки Василько
криваво плачучи у сніг.

* * *

Щось ти, серце моє,
ой важке, загорьоване,
ніби всі, що не є,
позліталися ворони.

Вже нічому не раде,
ти вже так підупало,
ніби всі листопади
на тебе упали.

Може, це од вини,
може, строки прострочено,
може, голка сосни
дошиває сорочку.

Може, час пригадати
стіни отчої хати,
де безпутного сина
била часто лозина,

а синочка, як ангела,
мати, плачучи, гладила,

сподівалась сумна,
що нарешті весна,
як в сорочці, народиться...
Як там зараз вона,
Пресвята Богородице?

В тій біді, в тій нужді,
де все рвалось, все тонко,
Ти єдина тоді
їй світила іконкою.

Я молюсь на колінах
біля пекла внизу.
Передай їй від сина
покаянну сльозу.

* * * * * * * * *

Обранці музи

М. Слабошпицькому

Хоч біль, хоч радість видихає
Але смолою пахне дека.
– Усі поети – тільки з пекла,
не знаю вихідців із раю,
де ситі вівці, смирні леви
і ватні вуха у луни
не чують, як рубають древо
на дрова слуги Сатани.

А в пеклі співи, бидло в храмах
і приповідники при хамах,
і дідько розімлів у славі.
А натовп, над панами пан,
під тупоногі марші браві
несе поклони на майдан...

А Муза, як жона замучена,
чекає п’яного поета,
щоб диктувати не сонета –
свою заяву на розлучення
та уявляє крізь сльозу,
як водить покидьок "козу"
і "кізкам" баки забива,
цитуючи її слова.

То пригадає без хули
обранців, що були до нього,
коли сердито і надовго –
сороки вибились в орли,
поета світлого в труні,
що цілував їй ніжно руки,
і як у скорбній тишині
могильщик, як остання сука,
на нього стукав Сатані.

Згадає вузлики дротів
і як Зерову сніг білів
подушкою для вічних снів,

як засідала "тройка" п’яна
під чорним поглядом нагана
і як молилася зоря,
благала Трійцю про відстрочку,
і як Сосюра приміряв

на себе гамівну сорочку,
а з потойбіччя всіх дзеркал –
людини чорної оскал...

Прийшов обранець передсвітом,
І Муза, хоч яка сердита,
прощає, чаю налива,
бо що її сухі слова
без іскри Божої пііта.

* * *

Придурюсь, що я не геніальний,
потім геніальним придурюсь
і нап’юсь у час відповідальний,
бо відповідальності боюсь.

Виростуть у мене, як в слона
вуха для солодкої локшини,
хоч все нижче падає ціна
на усе високе і безцінне.

Веселюсь на нашій не своїй,
де в садку вишневім коло хати
так співають-плачуть солов’ї,
ніби їм у Празі помирати.

І мені у скверику старому
навіть заздрить визнаний пііт,
котрий при здоров’ї кам’яному
дивиться із каменю на світ.

* * *

Я ще й до себе не дожив,
а зір померк і пам'ять меркне,
втрачаю і живих, і мертвих,
кого люблю, кого любив.

І вже нічого не змінить,
мов обривається дорога,
і пізно щось просити в Бога
і навіть соромно просить.

* * *

Пив за Музу, пив за Пірра
І за себе як героя,
і забув, після якої
я поклявся пити в міру.

День короткий. Довгі тіні.
Все осіннє. Я осінній.
Щось писати намагаюсь,
над папером чистим каюсь
за гріхи свого пера,
і мені ночами сниться
непідкорена столиця,
неподолана гора.

Відчуваю: до мети
не дійти, замало віку.
Помолись за мене, Ніко,
і мене перехрести.

Не зітхай у спину гірко,
не кажи моїй рідні,

що призначена мені
вже без листя лавра гілка.

Коронує осінь крука,
круком каркає розлука,
День іде, немов прихворів,
як під гору, важко так,
як в рудій осінній формі
безпогонний товарняк.

* * *

Крони оголились на Покрову,
стежка загубилась між беріз,
шиба додивилася до сліз,
обірвалась музика і слово,
обірвалось, випало у тишу,
і лице, неначе не моє,
як із потойбіччя постає
в дзеркалі правдишнім і злішім.

Все, що проявилось, не здається
і не сниться, снилося колись,
все, як є. Достукалося серце –
двері відчиняються... Молись.

* * *

Дрібен дощик на осінній сад,
світиться стоокий виноград,
багряніє крона поріділа,
в яблука заплакана щока,
і на світ дивитися несила
з висоти осіннього листка.

А якщо й піднімешся орлом,
все одно відчуєш в сьомім небі,
що та ж сама решка під крилом
і на тій же відстані від тебе.

І нічого вже не наверстати,
скоро пережите на віку,
пережите ніби нашвидку,
стиснеться до риски між "ку-ку",
гляне, як у люстро, перша дата...

Дрібен дощик на осінній сад,
світиться стоокий виноград,
навертає випити за свято,
за його заплакану щоку,
за хвилину щастя на віку,
випити за пройдену дорогу
і за тих, яких не повернуть...
Не хвилюйся, дійдем до порога,
більше того, нас ще й підвезуть.

* * *

А за нами ні шуму, ні хвилі,
ми забуті давно, наперед, –
наша слава у братській могилі,
де стоїть Невідомий поет.

Нас немає, від нас – тільки тіні,
що неначе відстали на крок.
Привітаємо, друже, осінні
чорні ночі для пізніх думок.

Пролетіли ми світлою вістю.
І тремтить сиротіючи віть,
і шумить, обростаючи листям,
вітер шумить...

* * * * * * * * * *

Ось твій час

* * *

Уже на всьому осінь рання.
Холодне в озері світання,
синіє інеєм стіжок,
де порох нюхає лисиця
і не встигає додивиться,
як тане хмаркою димок.

Спливло туманами тепло,
і всі трамваї – як в депо.
І спить на лавці дерев’яній
на кулаці сусід мій п’яний,
якого я піднять би рад,
та не піднять, як листопад.

Ворожка-осінь шерхотить,
тасує карти, бубонить,
і кожна бубна випада,
як щось навіки із гнізда,
і розчиняється в тумані.

І перед люстром на світанні,
немов під поглядом сови,
дружина видиха зітхання

і павутинку запитання
висмикує із голови.

* * *

Згадаю маму біля двору,
її напучення і страх,
і як сльоза далекозора
тремтіла в мами на очах.

Усе збулось, як знала мама,
точніше, мамина душа,
адже на світі все те ж саме
і при вождях, і – торгашах.
Така ж надія на посіви,
те ж саме мило в букварі,
і над усім – чекання дива
аж до вечірньої зорі.

* * *

Штурману М. Юшку

Штурмане, піднімем якорі,
нам пора іти аж на край світу,
аж у Канів, аж до Заповіту,
до святого місця на горі.
Дійдемо туди – іще не вечір,
хоч і море Канівське мілке,
хоч і серце вже таке важке,
що аж страшно сходить на Чернечу.

* * *

Ще до випускного балу
згідно циркуляра і статуту
нашу, українську, закривали,
нас у перспективні розпихали,
нас привчали – ще дітей – не бути.

Ще до випускного балу
ми стареньку вчительку укрмови,
обступивши тісно, цілували,
а вона уперше нам – ні слова.

Навіть не сказала звичне "діти",
лиш ронила на підлогу квіти.
Біля дошки чорної повільно
розкришила залишок крейдини
і нічого нам не написала...

Ще до випускного балу
тихо, ніби тіні, ми стояли,
ніби нас у класі вже нема...

Чорна дошка. Вчителька німа.

* * *

Самота і гіркота,
і горілка вже не та,
і, здається, навіть пиво
зовсім іншого розливу.

Випадає з рук весло.
А було ж колись, було, –
зверхнім оком молодця
чуб дививсь на гребінця,

був тугіший перевесла!
І чия ж ото рука
підняла, як Ахіллеса,
войовничого хвалька?

Це б чорняву чи біляву
заманити в тихий сад,
та стоїть, як третій зайвий,
поміж яблунь листопад.

* * *

Шубку скине,
погляд кине
і бровою поведе,
і холодною щокою
до моєї припаде:
– Я прийшла! Любов не жде!
І подушку переб’є –
всі папери розлетяться.
У мій бік покаже пальцем,
Музі скаже:
– Це моє!
Я його знайшла, помила,
у кіно колись водила
і до загсу довела,
тож посунься і не дуйся –
ти ж не Дуся із села.

* * *

Перу-зазнайці не дано
за сьому глянути печатку,
йому здається, що воно,

як з побратимом, п’є вино
зі Словом, котре на початку.

Тому і хвалиться над стосами
паперу, списаного ним:
згорить Москва, згорить і Рим,
та не горітимуть рукописи!

Стара ця казочка, стара, –
вогонь гостріший від сокири,
і після нього ні пера,
ні успадкованої ліри, –
лише пустеля і над нею
лише міраж в очах Мойсея
та обгорілі корінці
тих слів, які були в кінці.

* * *

П’ють і вітійствують піїти,
не можуть славу поділити,
один на одного кричать.
Чого кричати? Буде літо,
а потім осінь для курчат.

Чого ломитися у двері?
Усе закінчиться добром,
і буде все, як на папері, –
клянусь папером і пером.

І шана буде! Ще й яка:
лаврова дірка од вінка!
І пам’ять вічна!.. На два дні...
Похвалять критики піїта.

І так похвалять, що аж квіти
усі пов’януть у труні.

Згадає слава неборака,
слізьми покрапа над труною
і – все!.. І – дощик стороною,
і навіть друзям нічим плакать.

* * *

Господи, який це жах –
все життя не жити – виживати
і на старість з радістю бомжа
жалюгідні гривні рахувати,
прикидаючи: на чарку є!

Я не претендую й на своє,
і мені не треба вже нічого,
та зі мною невідступно жах,
бо здається, що й моя дорога
у таке ж нікуди, як в бомжа.

* * *

Ти п’єш розбавлене вино,
вино із мертвою водою,
після якого головою
вперед
виходять у вікно.

На кухні скиглиш, як підранок:
– А може, повернути краник,
прошепотіти:
Ось твій час,

пора... натиснути на газ
і мчати, мчати, як з гори
із сигаретою у роті,
і на останнім повороті
її у дідька прикурить...

Бо чорну ніч і чорний день
тобі не пережить, як крука.
Та ніч іде, і день іде,
і треба умивати руки
або намилювать шнурок

і придивлятись до гілок,
якщо багато нагрішив,
якщо узнати закортіло,
наскільки важче без душі
твоє важке гріхами тіло.

Як сумно вечоріє...
Як холодно світає...

* * *

Я підкидаю і ловлю п’ятак,
але розтиснути кулак
не кваплюся, –
орел чи решка?
Та будь-що буде, все одно
скажу, насмілюся нарешті
і, може, запрошу в кіно.

Сідлаю велик. Дві сусідки
снують розмову біля хвіртки:
розмова – голкою без нитки,

як і завжди, про те, про се,
куди це чорт мене несе.

Та скаче велик.
На вибоях
рипить пружинисте сідло.
І я щасливий, як з тобою,
як уві сні лише було.

Ілля, розкидавши громи,
останнім гримнув, як дверми,
свою завершуючи справу.
Киплять ярки. Роса на травах,
і в мене краплі на лиці,
і, як триколірна оправа,
веселка в небі і в Дінці,
і всенький світ у тій оправі.

Вода клекоче у канаві,
спливають білі пелюстки
і сизі плями від бензину.
А на порозі магазину
у чергу збилися жінки
і перетоптуються грузько,
хоч їм повторює завмаг:
– Та об’ясняю ж вам на руському:
не завезли, іще нема.

А ти над ними й над усім.
На другім поверсі з балкона,
схилившись, обіймаєш крону
тополі срібної в росі.

У мене в грудях серце тенька,
і я на велику старенькім
все кривуляю під балконом,
як лицар, усмішки прошу,
а ти у відповідь із крони
на мене струшуєш росу.

І не закінчується сон,
в якім тополя, і балкон,
і світ в триколірній оправі.
І все, що в дійсності було,
і все, що збутись не могло,
що малювалося в уяві.

Стоїть усміхнений юнак,
уже розтиснувши кулак,
і простяга мені мідяк
для перевізника
на переправі.

* * *

Здається, пропонує щось лукавий,
про те, що і не снилось, натяка.
І хвиля, відбиваючи заграву,
палахкотить, як соромом щока.

І постає за тридев’ять морів
з вітрилами кораблик паперовий,
який ще може повернути слово,
але Гомер постарів і прозрів.

Подруга печаль
Мені набилась в подруги печаль,

як не спроваджував – усі зусилля всує.
Розсілася і Рильського цитує:
"Жаль світу цілого, землі і неба жаль".

Усе, що бережливо накопичив,
накидав у скарбничку за роки,
витрушую... А похвалитись нічим –
не в обігу сьогодні, чоловіче,
твої заплiснявілі мідяки.

І шепотить улесливо до мене
спокусник, що у пляшці став зеленим,
і подруга шепоче про те ж саме:
– Ergo bibamus!*

І хоч покрій крилатого плаща
уже не для мого плеча,
і юним шалом кров не спалахне,
та вип’ю – і здається, ще не вечір, –
здається, навіть море перелечу.
І надихає подруга мене:

– Та не зважай на вишкіри доби!
Ти ж, попри все, не нарікав на долю,
тримався і хороше щось робив,
скажімо, змія випустив на волю.

* Отже, вип’ємо (лат.)

* * *

Глибока осінь. Вечір пізній,
Калюжі. Відблиски зловісні.
У сквері лаються бомжі.

Глибока осінь. Вік залізний
у струнах, кіптяві, іржі.
І на межі, як на межі –
сьогодні рано, завтра пізно...

На розпутті
В пустыне мрачной я влачился.
И шестикрылый серафим
На перепутье мне явился.
А. С. Пушкин

Жив як усі і нудив світом,
проте вважав себе пііїтом
і римував рядочки путні,
але в пустелі, п’яний в дим,
я не відчув, як серафим
мені з’явився на розпутті,
кричав у вухо і мечем
моє підважував плече.
Та й залишив лежать вві сні
із істиною у вині...

А то б прокинувсь на світанні
у КДБ чи в психлікарні,
уже в сорочці гамівній,
де передбачливо мені
вкололи б не один укол,
щоб остудити мій глагол,
і на крайсвіта повезли б...

Мене ж на ноги підняли
у синій формі два орли
і відбувати повели
всього лише п’ятнадцять діб.

* * *

Уже кінцева... недалеко, –
за поворотом до аптеки,
де співчутливо, як від серця,
призвідник першого гріха
тобі у спину посміхнеться
й порожнім блюдцем помаха.

Слава
Якщо накаже мачуха-столиця,
мені поставлять пам’ятник в Савинцях,
де я колись пііїтом народився.
А в земляків відіб’ється на лицях:
"А це ще хто?!
І звідки він з’явивсь?!".

* * *

Осліплює обрій нікелем
велосипедного обідка.
Та вже поспішати нікуди.
І тиха моя ріка.

Окликну: "Гей, мої друзі!".
Покличу на чарку вина.
Та друзі на іншому лузі,
І лісом не йде луна.

Як стій стоять комиші.
Навколо – ані душі,
лише прибува, як повінь,
як з потойбіччя – тиша.

Із лісу виходить олень –
і тиші стає ще більше.

* * *

Вікно чорніє хрестовиною,
а за вікном така сльота...
До них мій голос не долине
і не докотиться сльоза.

Лише у спогаді моїм
під рідним словом, як під Богом,
ідуть, зникаючи за рогом,
за побратимом побратим...

І видихаю ні до кого,
в порожню втупившись дорогу:
– Кому повім?.. Кому повім?..

* * *

Усе, як і повинно...
Оголюються крони,
і глибоко у сіно
ховає скрипку коник.

То протяги обійстям,
то вихор над порогом
запалахкоче листям,
кільцюючи дорогу.

Ще знайдуться в Покрови
погожі дні в запасі,

та що не дієслово –
то у минулім часі.

І хоч надія тліє,
тепла уже немає.
Як сумно вечоріє...
Як холодно світає...

* * *

За спогадом сунеться туга,
затягує туго петлю.
Уже не чекаючи друга,
гіркої у чарку наллю.

Ні ока його золотого,
ні губ, що ліпили слова.
Порожня біліє дорога,
снігами укрилась трава.

Біліють над річкою схили,
на схилах чорніють сади,
і дивиться світ чорно-білий
з холодного плину води.

Ховається сонце за пругом,
дорога пірнає в пітьму.
І я, не чекаючи друга,
наповнюю чарку йому.

* * *

Увесь поринувши у спогад,
дрімає пес біля порога,

дрімає, голову поклавши
на білі витомлені клавіші,
і довго слуха, як вони
гудуть відлунням далини,
відлунням степу і доріг,
які з господарем оббіг.

І все, що згадується, сниться,
по обрій маревом струмиться,
і квітне мак на всю губу,
і пахне мітка:
"Я тут був!"

Обнявши пса біля порога,
дивлюсь на захід, на дорогу
і на туман біля ріки,
й мої читаючи думки,
на мене поглядає пес,
все розуміючи неначе...

І зірка кліпає з небес
так часто,
що ось-ось заплаче.

* * * * * * * * * * * *

На межі як на межі

* * *

У виноградному тумані
спалахують листки багряні,
на соснах відблиски зорі, –
і тліє диво золотисто,

мов перештопане дитинство
мозаїкою на корі, –

і над балконом угорі
зліта, як плескітна "Джамайка",
дитяча голубенька майка
і тане високо вгорі, –
і сниться море юнакові..

І підловивши, як на слові,
на спогадах, не відпуска
чиясь сльоза, чиясь рука,
чиєсь освідчення в любові..

І розсівається туман, –
і дивляться, як з того світу,
крізь запітнілий целофан
покинуті на лавці квіти.

І вже оголені тополі,
стоять чужими в ріднім колі,
неначе теж після туману,
не впізнають себе і сквер,
де вавілонський шум фонтану
вже обірвався і завмер.

І тільки, струшуючи глицю,
вогниста білка у сосні мигне,
як спогад про рушницю,
що в першім акті – на стіні.

* * *

Це вже наша осінь золота,
тільки проба в золота не та, –
за кленові золоті листки
нам до Криму не купить квитки.

Але можна взять до Атлантиди.
Кажуть, там не гірші краєвиди...

Уявляєш: їхать довго, довго.
У купе шикарнім – я і ти,
і в чеканні чаю запашного
ложечка у склянці цокотить.

Уявляєш: будем їхать, їхать...
крізь сніги грудневої пори,
задрімаєм вухами до віхоли,
проснемось очима в кипарис!

Але що це?!. Поїзд мимо станції,
навіть не гальмуючи, летить.
І так само ложечка у склянці,
не зігрівшись чаєм, цокотить.

* * *

Хтось неначе дивиться у спину.
Плине, яку спогади, ріка.
І на золотій дорозі плину
дві хмаринки в білих фартушках.

Серце защемить – усе позаду.
Все позаду... Догоряє день.
Все позаду і не вийти з саду,
що уже без листя і пісень.

Знову оглядаюсь... Без надії
риюся в минулім навмання.
У саду ні яблука, ні змія,
і лише осліплює знання.

З чим я повертаюся до Тебе?..
Плине, як у спогади, ріка.
Може, хоч душа побаче з неба
те, що я навпомацки шукав...

* * *

Біля підніжжя терикона

Біля підніжжя терикона
перевиховуюча зона,
де циркулярка скавучить
і часом постріли вночі.

А біля зони грубо,
зримо підняв трубу хімкомбінат,
що, проковтнувши сотню хат,
облизується димом.

Їдка амброзія навколо
так розповзлася Диким полем,
що не знайти куща євшану,
ні ковили, ні будяка...

Вождя простягнута рука,
стріла стрімкого крану.
Барак гуде про співака,
Який співатиме в БК:

"А я еду, а я еду
за туманом".

Квитки поділені профкомом –
лише достойним і знайомим –
а кранівниці, щоб утішить,
вручили екземпляр афіші, –
і плаче Віра, сміючись,
і пальчиками на плечі
бретельку плаття поправля
і весело перекривля
оту себе, що око мружить
і відбивається в калюжі
із подарунком у руці.

Злітають в небо горобці,
димить труба хімкомбінату,
що проковтнув і нашу хату,
і нашу мову "провінційну",
в нових умовах недоцільну.

Мій друг поїхав за туманом,
за тим туманом, що над БАМом,
і я поїхав...

Щось покличе,
душа над степом закигиче,
постане в спогаді моїм
їдка амброзія і дим
і чорний конус терикона,
де за колючим дротом зона
і циркулярка скавучить,
і як від пострілу вночі
із ночі вибігає мати,

в руці стискаючи ключі
від неіснуючої хати.

* * *

Оркестр

Оркестр врочисто дограє
мелодію без слів
і про твоє, і про моє,
про те, що долею стає,
що кожен пережив.
Звучить то флейта золота,
то золота валторна.
Ніхто уваги не зверта,
як чорна паличка зліта
у диригента в чорному.

А я стою біля вікна.
А за вікном за рядом ряд –
вони ідуть як на парад.
І посміхається весна,
на золотих сліпучих трубах,
як однокласниця одна
ще нецілована у губи.

Я з ними поруч, заодно,
хоч споглядаю у вікно,
яке ніхто не поміча.
П’ємо із викликом вино
біля підніжжя Ілліча.

У ритмі нашої ходи
гримить оркестр на всі лади

і контрабас гуде.
Ніхто не відає, куди
нас диригент веде,
кого уб’ють, кого посадять,
хто запаніє на посаді...
Іде усміхнений Петро,
якому фінку під ребро
уже сьогодні всадять...

Ніхто не знає наперед,
куди веде нас диригент.
Та знають труби золоті
про все, що станеться в житті,
яка у кожного дорога, –
і вічна музика гримить,
і відбива дзеркальна мідь
усе, аж по останню мить
твого життя земного...

І я дивлюся із вікна,
пригадуючи імена,
а за вікном нікого...
Клубок у горлі застряє,
а про твоє і про моє
про те, що висловить хотів,
оркестр врочисто дограє
мелодію без слів.

* * *

Штрафник

Мідна музика пройшла
і дорогою на захід

з непрочиненої хати
повела похилий натовп
за околицю села.

Перед ямою в хустки
тихо схлипнули жінки.
– Відстраждав, – прошепотіли.
Підступивши до труни,
заклопотані сини
сироту-сльозу зронили.

Й поховали ветерана.
Був Степан – нема Степана.

Наробивсь. Відпочивай.
Скажеш Богові на звіті,
як боровся за врожай
і за мир у всьому світі,
як вела кругами доля
і тверда державна воля,
направляючи тебе
з пункту А до пункту Б
штрафником по всіх-усюдах:
то на танки, то на міни, –
ворог цілився у груди,
СМЕРШ прицілювавсь у спину…
І далеко до Берліну
і до п’ятої весни.
Та щастило рядовому –
в орденах прийшов додому.
Дуже довго йшов додому,
на одній нозі з війни.

Все позаду. Спи, солдате.
Вже домовились сини,

як дорожче збути хату,
де продати ордени.

Вже не буде, спи, солдате,
ні полону, ні штрафбату,
і тупа державна сила
не підніме із могили
і не гнатиме тебе
з пункту А до пункту Б
від родини, праці, поля,
щоб списати після бою...

Спи. Нарешті над тобою
лиш одна Господня воля.

* * *

Різкіший секунди стук
і непоправніші втрати.
Встигаємо тільки звук
того,
що випало
з рук,
вухом тугим спіймати.

Чекали часу-медбрата,
гадали, що прийде Спас,
а час прийшов
без халата –
у чорнім костюмі
час.

* * *

У тумані, шумом наполохана,
сіра, як світанок цей, епоха,
щоб своїх героїв роздивиться,
вкотре проявляє наші лиця.
А на лицях нічого читати –
мов кишені, вивернуті святом.
Збуджені, знервовані украй,
лаємось, виплескуєм обиди.
Кожен виглядає свій трамвай,
а трамвай один,
і той не їде.

Ввімкнеш телик – знов теледурепи,
перемкнеш – і там усе те ж саме:
ті ж самозакохані нардепи
з тим же Євангелієм від Хама,
що припав незримим до керма,
і – пітьма. Єгипетська пітьма.

Чай завариш, вип’єш нашвидку,
мацаєш неголену щоку,
в дзеркало зиркнеш:
– О Боже мій,
та невже насправді я такий?

Донька ввійде, платтячком війне,
звично привітається рукою
і заповнить дзеркало собою,
витіснивши меблі і мене.

* * *

Ходіння пустелею

Манівцями навмання
ми йдемо пустелею,
рік і два, і двадцять два...
ідемо пустелею.
Перед нами – міражі,
міражі – за нами.
Ми з потьомкінських сіл
ідемо пісками.

– А куди ж ви, куди
крізь піски й негоди?
– Нас Мойсеї ведуть
на Потьомкінські сходи.
– А скажіть, на фіга
вам Потьомкінські сходи?
– Там зручніше чекати
з моря погоди.

* * *

Сніг від зорі палахкотить,
і сад чорніє... Скоро смеркне.
Душа болить.. Нехай болить –
її не жаль – вона безсмертна.

Неначе кроки за двором, –
і, в нетерпінні привітати,
відчиниш двері – колобком
тепло із хати, холод – в хату.

Садок чорніє у вікні –
відзеленів, відкровоточив...
І, певне, солодко вві сні...
Та довга ніч... І страшно ночі.

* * *

Груднево порожньо у кроні
і крона рада і вороні,
що їй накаркати летить
невідворотну чорну мить.

Зігрітий спогадом про себе,
собі позаздриш, юнаку,
Вузенька доля, світ широкий,
у далині стихають кроки, –
і дивишся крізь вічко голки
на світ утрачений, на свято
у тому часі, в тих літах,
коли було кому писати,
було про що писать в листах.

Спливають, тануч, обличчя,
і біга тінь – з кутка в куток,
немов шукаючи моток,
що закотивсь у потойбіччя,
де небом вистелене дно.
І не рятує пам’ять серця –
де зав’язалось, там і рветься,
і настіж двері і вікно.

* * *

Ще глиці запах зберігає час,
та новорічну винесли ялинку.
І де стояло з персиком дівча,
із яблуком стоїть в чеканні жінка,
за жінкою із яблуком на таці
бабуся біля заводі на лавці,

куняючи, у спогади гребе,
пригадуючи з персиком себе.

А їй минуле дихає у спину,
і, як тоді, в бабусиному сні
ясмин цвіте на чорнім піаніно
і світиться із люстра на стіні.
А за вікном весна синьо-імлиста,
і дівчинка, не знаючи, куди,
біжить, біжить і, перегнавши
Ліста,
шепоче, задихаючись: "Туди!"

Ясмин цвіте. А ніч так швидко тане.
І, причинивши хвіртку за коханим,
вже через хвіртку
спрагло-палахку
для поцілунку підставля щоку...

Вологе листя світиться в садку
І знову, наростаючи,
звучить все той же Ліст. І краплі по воді
біжать, біжать... І дівчинка
біжить,
Біжить у сад, в ясминову цвітінь
і завмирає, Ліста перегнавши,
і тане у тумані сновидінь,
з яких і ми, й життя маленьке наше.

* * *

Мерехтять сніги і зорі,
вічком блимає дупло,

де зіщулилось тепло
у сорочім осокорі.

Мов побілені до свята,
мерехтять і сад, і хата.
Спить кохана. І вві сні
крізь роки, роки і втому,
молоденька молодому
усміхається мені.
Крізь засніжену розлуку
простягає сонну руку,
що тремтить в руці моїй,
як тоді… О, Боже мій!..

А під вікнами сліпими
від сліпучої пітьми
місяць падає в обійми
білогрудої зими.

І такий струмиться дим
в небо вічне, вічний дим –
і солодкий, і пахучий,
що й за обрієм земним
обігріє неминуче
душу згадкою про дім,
про Дніпро і кручі…

Скрипка і скрипаль
Хоча у нього всі ключі,
що визначають спільну долю,
вона щоразу на плечі
ридає чорною вдовою.

Щось незбагненне, сокровенне,
як вічний третій, поміж них –
і бритвою смичок по венах
і по її, і по своїх.

* * *

Одна. Одна роки й роки,
одна, самотніша за біль.
В очах ночують чумаки
і подушки хрустять, як сіль.

Кигиче чайка на плечі
і груди марять неозоре
відчути під собою море,
обійми вітру уночі.

Щоб хвилями ходило тіло,
злітали в небо чобітки
і розлітались подушки,
а доля гнулась і скрипіла.

* * *

Наш час очей не роззуває, –
Якщо не перший – значить, зайвий.
Але не бійся бути третім
без позолоти і без лаку –
услід за ними йде безсмертя,
а в нього нюх, як у собаки.

* * *

Листи, що осінь їй писала,
Зима за пазуху сховала.
Перечитає вже весною.
Над ними тануючи сльозою,
Яку весна байдуже витре
і викине листи на вітер.

* * *

Дерево серед плину

Ти самотньо стоїш серед плину,
що уже дістає до гілок,
і стискають твою серцевину
нашаровані кола думок.

Серцевина, як голка у небо,
колам обрії стали тісні,
райські птиці сідають на тебе
і співають про пекло пісні.

* * *

Як по болоту кожен крок,
усе непевне під ногами,
і страх біжить очеретами
і пахне порохом думок.

Якщо не вб’ють, то покалічать,
до строку витіснять у вічність,
де й ми на груповім портреті
в розстрілянім іще тоді безсмерті.

* * *

Все нижче нас схиляє осінь,
короткий день, короткий час,
і навіть сонце тільки скоса
з-під хмари дивиться на нас.

Зате світлішають зірки,
і ніби з пам’яті роки,
і з неба падають частіше
в глибоку тишу ніщоти,
де ти ніщо, де ти – не ти…

* * *

Я вижити не обіцяю,
я умираю поступово,
як умирає наше слово,
хоч не говорить, що вмирає.

Коли ж підійде аж до краю,
то скаже вам біля хреста:
– Не хочу жити на устах,
де правди й совісті немає.

* * *

З кінця в кінець хиткого світу
мене заносить, хилита,
а за плечима слід мій вітер
моєю тінню заміта.

В паркан трухлявий, як літа,
упрусь – і падаю з парканом,
крилатим стаючи на мить,

і мерехтить в очах екраном,
піском пустелі мерехтить.

І я лечу лицем в багнюку,
і нікому подати руку,
і не звалить на крила ворону
оте знання, що пив по-чорному.

і став сліпим, сліпим, як день,
як пес, що, виючи, заплаче,
бо знає, що язик собачий
Його до місяця не доведе.

* * *

Було, було, чи, може, снилось?
Чи так було, як не було,
і тільки – Слава! – прокотилось
і, як тоді, до ніг лягло?..

Вчорашній день, і ми вчорашні,
вчорашнє море в черепашці
порожній порожньо шумить,
неначе зупинилась мить
така прекрасна і легка
в своїм польоті і падінні
і, ніби мумія листка,
тремтить на сивій павутині,
і їй ні заходу, ні сходу…
І знову з моря ждать погоди,
ту ж саму зв’язувати нить,
в’язать те ж саме Пенелопі
і довго дмухати на попіл,
допоки птиця не злетить.

* * *

Уночі зібрався я в дорогу
і почув у тиші голос з неба:
– Ти куди так рано і до кого?
– Я до тебе, Отче мій, до тебе…

– Зірку я твою не погасив,
і до мене інша є дорога…
– Отче мій, підкошуються ноги,
Отче мій, живу з останніх сил,
що не крок – провалююсь в біду
і боюсь, до Тебе не дійду…

– Не чекай поради і підмоги,
Йди! І дійдеш, –
Це твоя дорога…

* * *

Промерехтіли дні роями,
і ліс, як пам’ять, порідів,
і берег з тінню на воді
чорніє кинутим роялем.

Заплакав шиби листопад,
давно позаду літо бабине,
яке зігріло і побавило
і до весни приспало сад.

Поет із Музою говорить,
але без слів, уже без слів,
уже на мові осокора,
з яким учора говорив.

Про те, що холодно ночами,
що повертає на сльоту,
а після золота мовчання
впадаєш в чорну німоту.

* * *

Я прощаюся з вами і все вам прощаю
і простіть, якщо можете, також мені.
Я вам вдячний за все, і за чашечку чаю,
і за те, що ви зараз в моєму сні.

Я піду на світанні тихесенько тихо,
як у тапочках білих, як лист восени…
Я втомився вже так, як втомилась безвихідь,
стільки років чекаючи на вихідний.

Я вітчизні в любові у віршах не клявся
і не тягся з обіймами, як баобаб,
я на все це дивився і дивлюсь, як на блядство
без баб…

Я дивлюсь на героя підсудної лави,
що грошвою у храмі свічки начина
і виходить у лаврах із нашої Лаври,
як дитина безгрішним і чистим сповна,

Як дивлюся сьогодні на шопінги, холдінги
і на світський бомонд із бандюг і повій…
Ох, як холодно, Господи, холодно, холодно,
Ти накрий мене снігом, морозом зігрій.

Вам спасибі за все. Відійду на світанні,
як і мають відходити з неба зірки.

Я в тумані світивсь і згорів у тумані
у туманні, як ми, і підленькі роки.

І, повірте мені, за душею у мене
лиш болячка душі, що боліла щодня…
Час прийшов над собою останні знамена,
Останні, зелені піднять.

* * *

Поет не там, де бенкетують,
не за столом, не при столі –
йому стілець запропонують
лише підвівши до петлі,

і скажуть – Стань-но на весь зріст! –
і не дозволять гонорове,
сказати вже останнє слово,
яке виношував сто літ.

Така вже доля у поетів, –
Живуть у лепеті і трепеті,
немов з повісткою на суд,
як вічно крайні, вічно треті,
ще й на душі, як на трепеті,
у кожного по сто Іуд.

Бубнять забуті, з-під завалу
в надії, може, в юнака
заллється соромом щока,
в яку держава цілувала.

* * *

Крона яблуні струмиться,
вся ранкова, світла вся,
і роса збігає з листя,
ніби молодість з лиця.

Світ розкритий, як обійми,
і нікого… Тишина.
Вже старенький рукомийник
облупився, як сосна,

як і дзеркало без рами,
до якого я приник,
ніби там і зараз мама
простяга мені рушник…

Притулю до хати спину
і відчую в ту хвилину,
як, важкою од вини,
до землі сповзає спина,
витираючи повільно
крейду отчої стіни.

* * *

Я видихнув душу у слово,
на волю її відпустив.
– Ось тобі рима – підкова
і вільному воля, прости.

А потім зустрів випадково
уже в столітті новім.
– Ну, як тобі, душе, у слові?
– Самотньо… як в тілі твоїм.

* * *

Клялись і каялись колись
і знов, покаявшись, клялись,
бо найсвятіші ідеали
усе життя своє шукали.

І, певне, їхнього величчя
не стисне дзеркала обруч,
в якім вдоволене обличчя
поголені нашвидкоруч.

Лист до запитання
Як я писав, ніхто не зможе,
я вам писав всю ніч вночі, –
і догоріли три свічі,
і догоріла іскра Божа.

Я вам писав аж до світання
в глухі часи,
в голодний піст.
Чому ж мій лист до запитання
лежить на пошті триста літ?

Уже і я німим поетом
своє відлежав і воскрес,
і марка стала раритетом
і вартістю, як мерседес,

а лист лежить на тій же пошті,
і ви не кличете у гості.
Ну, зачекайте, прийде день
і я таку посію паніку,
коли з’явлюсь гранітним пам’ятником

і прогуду до вас гранітом:
– А квіти де?..
Не бачу квітів…

* * *

Рикошет

Вони стріляли в олігарха,
мені не жаль такого птаха,
мені аж радісно стає,
коли такого хтось уб’є.

І я сказав би: врешті-решт.
Є справедливість в цьому світі,
коли б, коли б не рикошет –
і прямо в серце друга Віті.

І що поробиш? Куля-дура
та ще й невчасна, як жона,
коли за чаркою вина
сидиш розслабившись у друга.

Їх поховали майже рядом,
хоч і по різному розряду,
що все одно тепер для праху,
та я для друга, для Вітька
приніс з могили олігарха
найкращі квіти і вінка.

А потім в розпачі й безсиллі
аж до ранкової пори
лежав і плакав на могилі,
з найкращим другом говорив

І слухав я, підбитий горем,
хоча і п’яний, та не в дим,
як ангели співали хором
над олігархом і над ним.

Лилася з неба світла туга
і всепрощення неземне,
коли відспівували друга,
а рикошетом і мене.

* * *

Ти звалився, як з пупа Європи
і побачив: вітчизні труба.
А Європі усе це до жопи,
У Європи не дура губа.

І прив’ялу морквину підняти
не підніметься в неї рука.
М’яко стелить вона демократу,
а тримає за роги бика.

Їй твої болячки не болять,
і тебе, щоб на більше не каркав,
обіймає сорочка, як глядь,
з Європейської гуманітарки.

Що сорочку, найближчу до тіла,
за вітчизну дали і за труд,
і за те, що без тебе поділять
тридцять срібників зграя Іуд.

* * *

Короновані нашою ціною,
піднялися, як вільні, над вільною
і над нами, совками доби.
Їхній поїзд давно у комуні,
а майдан, розпускаючи нюні,
все скандує, що ми – не раби.

Нам би вийти нарешті з запою
і – на поїзд, що йде напролом,
та зійшов з постаменту наш поїзд
за дві пляшки на металолом.

* * *

Нічого, майже, крім золи,
в моїх поезіях немає.
Мені б в науку до бджоли,
яка над квіткою співає
і топче лапками вогонь,
а потім крильцями його
аж до нестями роздуває,
і кланяється, і за мить
сама іскринкою летить…

Мені б на пасіку в науку,
до вулика нагнути вухо,
піднявши раму, як віконце,
крізь мед поглянути на сонце,
а потім і бджолі у вічі
без сітки страху на обличчі…

* * *

Кому повім? Кому? До кого?
Ніде нікого, окрім Бога.
Ніде нікого, всі глухі.
А, може все це за гріхи?

Бо снилось недарма ж пііту,
що він, неначе крадькома,
стоїть у черзі до корита
і чайну ложечку трима.

Стоїть в задумі про своє
і поміча у здивуванні,
як черга довшою стає,
а він, як був, стоїть останнім.

Як все життя, в самотині
і в однині на цьому світі,
Ну, хоч пиши у заповіті:
– Поставте пам’ятник мені,
Щоб мав я з ким поговорити.

* * *

Куди, й самому невідомо,
ідеш, як по льоду слизькому,
що, прогинаючись тріщить.
А під тобою чорнота,
в якій на мить промиготить
під льодом рибка золота.

Повернеш вбік, чи підеш прямо,
та все одно – на ту ж рекламу,
на ті ж спокуси золоті
ідеш, розхитуючи совість, —

і радість, ніби випадковість,
і ніби в іншому житті.

Шукає свято твою хату,
якої в тебе теж нема,
і сподіватися не варто,
що буде теплою зима.

Зовуть у храм святкові дзвони,
але і там в різдвяний час
які печальні всі ікони,
як сумно дивляться на нас…

* * *

Учора клен палахкотів,
стояв, як півень на параді,
а нині крила безпорадні,
як під сокиру опустив.

І все не так, і все не в лад,
замерехтіло невпопад,
на спаді місяць листопад
і все на спад, на спад, на спад…
А про запас печаль і піст,
І час на пам’ять наступа,
Неначе ящірці на хвіст…

Туман погорбився і приліг,
і витісняють хмари день,
і дощ, як з поминок іде,
і сивіє… і переходить в сніг.

* * *

Щоб розпочати все спочатку,
не буде п’ятої пори,
але, де треба ставить крапку,
ти, провагавшись, ставиш три.

Ти оглядаєшся назад,
назад, у місяць листопад,
який роняє тиху мідь,
який шерхоче – не шуміть!

Чого шуміти і кричати –
уже помічені курчата.
Стоять дуби, як рядові,
неначе з них зірвали гонор,
мов позолочені погони,
що дотлівають … у траві.

Холодний вітер, як Хома,
обмацує криваве листя,
якому вже не ізцілиться,
а на порозі вже зима.

Ти оглядаєшся назад,
Назад, у пізній листопад,
де крони інеєм побілені,
і леденіє водоспад,
як мамонт, опустивши бивні.

І сняться дивні кольори,
Якоїсь п’ятої пори,
де все життя твоє спочатку…

Налий чистішу від сльози
і за майбутнє випий чарки,
і… ліктем загризи.

* * *

Гукнеш, як в лісі: – Озовися! –
над тишиною тишина,
лише відлунює луна:
– По-вий на мі-сяць…

Куди лице не поверни –
як до Китайської стіни.
Та й за стіною одиноко,
і за тобою слід прочах.
Пора закутуватися в кокон,
шовковий змотуючи шлях.

А потім – палець на вуста,
і – німота…
Нехай натхненна простота,
для неї слово тільки хобі,
глаголить ИЧБІ, а чи ОЧБІ,
а ти ні пари… з тебе доста, –
Щось обірвалось, як терпець,
замри в пеналі, олівець,
і не висовуй звідти носа…

Та Муза гляне заперечливо –
і припадаєш до колін її
і знов прошепочеш: – Це вже вечір, це вже вечір…
якраз пора для солов’їної.

* * *

І вирвалось із уст Гусейнова:
– Нарешті ми друкуєм генія!
І за моє творіння дивне
Прислав Гусейнов триста гривень.

І як сказав поет колись,
в поета гроші завелись, –
і розвелося їх, як грязі, –
і поліз із грязі в князі.

На заздрість пишучій босоті
купив "версаче" за півсотні,
купив дві пляшки нерозбавленої,
і йду, як лорд до лорда Байрона.

Іду, мугикаючи басом,
як і належить, я ж пііт
уже відомий на весь світ,
що прочитав "Кур’єр Кривбасу".

У мене задумів огром
і є надія, друзі любі,
що скоро видам перший том
й поставлю на полицю зуби.

* * *

Прощайте друзі на пероні,
я першим лицарем без страху
поїду в першому вагоні,
хоч і не першим у Глеваху.

– Тримайся Музи і не бійся! –
кричать наступники мені, –

бо врешті-решт, яка різниця,
чи в гамівній, чи у лайні,
яке на гроші тільки сниться…

Жона печально-яснолиця
Мені махає, як на здачу,
Що їй не додали із гривні,
бо я в щасливому прозрінні
в Глеваху їду, як на дачу.

Пройшов я Києвом по вулицях,
Кричав на всю свою біду:
– Е-гей, озвіться, хто не скурився,
і я вам в ноги упаду.

Та до таких не дійдеш пішки…
Мене ж почули нагорі
і, гади, виселили з діжки,
де я сидів при ліхтарі.

Гей, семафор! Давай дорогу
і підкажи товаришам,
що ця розлука ненадовго,
ми всі зустрінемося там
і всі, як лицарі без страху,
назвем вітчизною Глеваху.

* * *

Золоте колесо

Лежиш беззахисна, оголена,
а над тобою сон легкий,

і я підклав тобі під голову
всі п’ять подушечок руки.

Навпроти класиків полиця,
де пил у променях іскриться,
як золотий живий пилок
тих почуттів і тих думок,
яким у книгах травень сниться.

Струмиться вічність, як вода.
З полиці, мружачись від сонця,
Шекспір на тебе погляда
Ревнивим поглядом веронця.

А за вікном весна сплива,
берези крони ожива
і промені, як спиці колються,
якими білка вишива
себе у золотому колесі.

По тобі і по мені
Настіж ворота твої Золоті,
а де вартові при мечі, при щиті?
– Не той тепер час
і хозари не ті.

– Де стіна огорожі, що висока була?
– За тріскучим морозом
по дрова пішла.

– Де той щит золотий, ну, хоча б для народу?
– На воротях Цар-граду,
на воротях Цар-граду!

– А булатні мечі, ну, бодай хоч один?
– Не кричи… помовчи…
бо розбудиш полин…

– А чому це наш Київ натужно тремтить,
ніби хоче злетіти
й ніяк не злетить,
а навколо бедлам?

– А тому, що висить
на липучці реклам.

Що ж увінчує тих, чия слава вмира?
– Тільки Лиса гора,
тільки Лиса гора.

А по кому цей подзвін спада в тишині?
– По тобі і мені,
по тобі і мені.

* * *

Колодязь

У тім колодязі щось вічне,
що не пізнаю, не збагну,
в його небесну глибину
погляне – і погасне свічка.

І навіть сонце не підозрює,
яка вода у тім колодязі,
такім глибокім, як біда –
лиш доторкнись – і серце терпне, –

туди лиш зірка загляда
колюча, як до неї терни.

* * *

Вже стільки літ, і стільки зим
я піднімаюся, як дим,
і над собою ледве зримим
стою, як пам’ятник із диму.

Вже стільки літ, і стільки зим
я піднімаюся, як дим,
і самотію над земним,
тримаю зірку, як свічу,
і сам себе уже не чую,
і сам собі телефоную,
собі у відповідь мовчу.

Вже стільки літ, і стільки зим
я піднімаюся, як дим,
що разом з іменем моїм,
з моєю долею земною
розтане хмаркою легкою.

* * *

Щоб не було нестерпно-гірко,
візьму і, схожу на зорю,
я із колгоспниці-горілки
криваву Мері сотворю.

Перехилю останню сотку
я за поезію високу,
яка б дійшла і до жирафи,

і за поетів молодих,
за вірну Музу біля них,
допоки шляк її не трафив.

Підійдуть друзі із привітом,
Питво оцінять вогняне,
як з новим роком,
з новим світом
поздоровлятимуть мене.

І доки знімуть з мене мірку
і виставлять таким, як є,
на тому світі в чорнім списку
ім’я засвітиться моє.

І проведуть мене в дорогу,
де поламає дідько ногу,
і, певне, я зламати б міг,
але земля втекла з-під ніг.

* * *

Через ворота Золоті,
які в Парижі снились Анні,
пройшли пророки і святі
і розчинилися в тумані.
Хтось оглядався в безнадії
і сам до себе промовляв:
– Який прекрасний, Боже, Київ,
якщо дивитися здаля,
якщо не бачити, не знати
отих рабів, тієї знаті
з тупими рисами облич,
не чути чужинецьку річ,

не помічати чорну тінь,
де заохочений юрбою
стоїть на задніх тільки кінь
без вершника із булавою.

* * *

Поети вижити могли б,
якби були з родини чайок.
Який гіркий в поета хліб,
Та ще й його не вистачає.

Не вистачає ще й зело,
хоч не міняє стрій кирилиця,
рука тримаючи стило
для подаяння не розкриється.

Живу сльозою на щоці.
Все перекрили, заступили…
Та пропустіть хоч до могили,
залиште хоч перо в руці.
Невже дописувать мені
На дошці нігтем у труні?!

* * *

Усе спливло водою, димом,
і молодість, неначе мимо,
як за водою, за очима,
і, як зоря, уже не зійде.
Стоять порожні двійко відер,
висить коромисло горбате,
садок вишневий коло хати
хрущами спогадів гуде…

А де?.. А де?..
Ніхто не їде і не йде.

Подаленів пташиний клекіт, –
і стало все таким далеким,
неначе пісня, піднялося,
майнуло тінню по воді, —
і, як вдова, чорніє осінь
із порожнечею в гнізді.

І, не встигаючи за часом,
гримить і стогне чорна траса,
де на асфальтовому плині
на перевернутій машині
димлять і крутяться колеса,
і хтось волає, як Телесик:
– Візьміть мене…
– Куди? До кого?
– У небо, гусоньки,
до Бога…

І скрипка вивільно, повільно,
як направля її смичок,
на сиві-сивій павутині
витягує у небо синє
вогнем охоплений листок.

* * *

Ще одне замкнулось коло,
потемнішало навколо,
і, поглянувши на світ,
ворон каркнув перед сном

і на все махнув крилом
з висоти прожитих літ.

Гривня випала остання,
закотилась в небуло.
Загадав би я бажання,
тільки ж небо затягло.

Совість мокне за дверима,
чи впускати, а чи ні? –
я не знаю, як мені
пережити з нею зиму.

Може, краще спати, спати,
не згинаючи колін?..

Хай присплять мене лопати
співом з чотирьох сторін.

* * *

Живеш горбатим, як закон,
живеш, підбріхуючи в тон,
і брешеш навіть без потреби
останню правду, як патрон,
приберігаючи для себе,

і думаєш: – Коли і де?
А раптом – зрикошетить правда, –
і зовсім юний упаде
на перший сніг з тобою рядом?..

І вже немає в пляшці зілля,
що рятувало на похмілля.

Останню, ніби перед Богом,
краплину вичавиш з нічого…

А завтра що?
А завтра з чого?

* * *

Не замінить небесний припис
тієї зірки уві млі,
яка поставила свій підпис
кривим падінням до землі.

І ти прожив, щасливим майже,
ішов, як тінь,
де сонце скаже.
Від припису не відступив,
і шлях торуючи не бідкався,
і пил клубився з-під стопи
в базарні очі дідька.
Чекав весни, чекав відлиги,
кінця задовгої зими,
коли річками крига, крига
пливе листами з Колими,
пливе і тане в водах талих,
як в чорній безвісті пропалих.
Ти сподівався: прийде день,
замиготять бджолині траси
з прожитого тобою часу –
і вірш, як вулик, загуде…
У тебе ні скарбів, ні скрині.
Ти слово, дивлячись углиб,
шукаєш, як останню гривню.
Яка на хліб, лише на хліб.
Ти жив, як жив,

ти жив, як міг,
здається, навіть переміг.
І доки свято ще з тобою,
у чашу Пірра прегіркої
налий, відчувши перевтому,
і випий дідькові на зло
за непотрібне вже нікому
своє бджолине ремесло.

* * *

Восьма нота

Ще перший ворон не прокаркав,
не стукнув дятел у сосну,

а ранок взяв мене за барки
і в побут пикою тикнув.

І я нічого ще не тямлю,
а Муза – ніби в очі дим –
і з посмішкою у дві ямки
мене закопує живим.

– Ну й розійшовся ти вночі,
кричав, що навіть я – ніщота,
якісь нові шукав ключі
і, ніби, слухав восьму ноту…

А їх, ти знаєш тільки сім
і щоб вони злетіли в небо,
обранцям Муз передусім
ще сім потів пролити треба…

Допив би пляшку, спав би моцно.
Ах, Моцарт… Моцарт…

І додала: – Ти прагнеш дива,
в яке не віриш навіть сам… –
очима втупившись ревниво
в рядки, що я вночі писав.

* * *

Квітневий пейзаж

Біля Тараса всі гілки
обсіли збуджені граки
і, як один, клянуться пір’ям,
що в них немає гнізд у вирії.

А стяги, трепетні колись,
прив’яли в небі голубому,
бо вище стягів піднялись
навколо Києва хороми.

Клекоче натовп, як вода,
біжать, зливаючись дороги
і всі туди, до перемоги,
де знову закипів майдан,

Немов Славутич на порогах,
який сьогодні з усіма
горою хвилю підійма,
хоч і не відає, на кого.

* * *

Мирославові Лазаруку

Удосвіта дощ ущух.
Хтось ходить після дощу
під кронами недалечко.
Хтось ходить і ніби водить
коника за вуздечку.

Ми юшку п'ємо із кружки,
і пахне потрійна юшка
так, що вуж перед нами
облизався двома язиками.

Підсох очерету шерех
і знову жирує жерех:
ударить — і до Трипілля
махає крилом луна,
і поспішає хвиля
нянькою до човна.

Парує важкий пісок.
Завмер Вінграновський збоку,
обережно на поплавок
поклавши косинку ока.
1 слухає, як недалечко,
за спиною в нього ходить
хтось, ходить і ніби водить
коника за вуздечку.

* * * * * * * * * * * *

НЕВРАХОВАНИЙ ЧАС

* * *

Над степом шуліка вистежує здобич,
клекоче в яру буркотун рівчакович,
і трепет не стримать, я весь – здивування,
по обрій струмиться моє існування,

по обрій дитячий неторканий рай
і марево синє, і синій курай.
Біжу і землі не торкаюсь п’ятою,
і рій золотий мерехтить наді мною,

тремтить-мерехтить і співає в польоті,
як вільна душа ще не в коконі плоті.

* * *

Зійшлися сосни, як сім’я,
а з того боку вся плакуча
в плакучих вербах тиха круча,
яку відбила течія.

Кори лахміття золоте,
і тіснота, в якій не тісно,
і височінь, в яку росте
душа, як сосни, прямовисно.
А поруч хата лісника,
і під вікном високі мальви,
і срібно світиться луска
тарані свіжої крізь марлю.

І срібно світиться полин…
І вся обвішана шаблями,
квасоля вперто перед нами
штурмує непохитний тин.

Ширяють оси і джмелі;
і гарбузів густе гудиння,
де надривається гудіння,
щоб відірватись від землі.

Повіки сонях розтуля,
ще не цілований бджолою,
і краєм ока за тобою
ревниво стежить віддаля.

Та підвелась зеленим муром
і заховала нас трава,
де коник згадує Сосюру,
а я – Сосюрині слова.

* * *

Кінця зимі немає.
Сиджу біля вікна.
А мама все співає,
що літечко минає
і молодість минає
й не вернеться вона.

Синіє снігом вечір.
У хаті холоднеча.
Різдво сьогодні, свято.
І я пишу до тата,
що мрію про санчата,
що зачекались ми.
– Коли ж приїдеш, тату,
з тієї Колими?

В нас козенятко біле,
таке, як я хотів,
і мама наварила
цукерок з буряків.

Хвалитися не стану,
бо це сьогодні гріх,
та вчуся непогано,
і вірш про Ярославну
я вивчив краще всіх.
Пишу про все, що знаю,
а мама підглядає на мене з-під руки.

У грубці дотлівають
останні кізяки.

В кінці обов’язково
допише мама слово:
"Ждемо твого привіта,
як соловейко літа".
Допише і заплаче,
але щоб я не бачив
в сльозах її лиця,
задує каганця.

* * *

Хвилі здіймає, струмить блакить,
над степом спекотним плине.
Як соняшник, день стоїть
в мареві по коліна.

Пахне солома (ідуть жнива),
золотою пливе дорога

і жайвір співа,
як душа співа
аж під вікном у Бога.

І я з пастухом Ясоном
маревом після обіду
пливу до синього Дону,
а з Дону – уже в Колхіду…

А вечером бідно в полі.
вертаються вівці з паші,
в кавалках синьої солі
вилизують круглі чаші.

Звисає клоччями руно,
і трішки від того сумно,
і пахне мені кулішем,
що в таганку над вогнем.

А, спершу такий полум’яний,
вогонь знемагає, в’яне
і на похилі плечі
приміряє одяг чернечий.

Сорока про всіх стрекоче
і пес безугавно гавка
на високе гніздо сороче,
що як Мономахова шапка.

Та вже на тім осокорі
догоря на верхів’ї день.
По тиху воду і перші зорі
мама з відрами йде.

І пахнуть бузки зірчасті,
що ночують і днюють в хаті
і геть не звертають увагу
на радість твою чи горе.
І як до турецького стягу
півмісяць прилип до штори.

І тхне керосином трішки
від каганця в кутку.
І лебідь на килимку
над нашим з мамою ліжком,
де, отримавши під боки,
понадувались подушки,
на які накидає вишивку,
заглядаючи в шиби, вишенька.

І я, що плавав з Ясоном,
натомлений, зовсім сонний,
в рідній уже стороні
з князем Ігорем – на коні.

Ми скачемо, скачемо, скачемо...
І вже не збагнуть мені,
чия то тінь на стіні
і хто біля мене плаче.

* * *

Частує медом медуниця,
мов уві сні дитинство сниться,
і підганя петрів батіг
ту стежку, що забути встиг.

Помітить око материнку –
і за плечима чую "синку..."
То гляне так ромашка біла,
немов колись тебе любила,

то гостро пахне лепеха,
то знову – очі незабудок
такі, що радість притиха
і слуха, як співає смуток

про інший час і луг квітчастий,
і кущ калини, під яким,
лише нагнись, – і знайдеш щастя,
що не загублене ніким,

як ця при березі кульбабка,
що підвелась на довгих лапках
і посміхнулась золотим
до тебе зубиком своїм.

* * *

Лист

Я стою в залатаній тільняшці,
на високу воду задивився,
що несе листа мого у пляшці
аж до моря Чорного кудись.

Ще без листя білі осокори
і сороча сварка у гнізді.
Мабуть, з осокора видно море,
тільки ж він по крону у воді.

Сонце, пробиваючись крізь хмари,
камінці лоскоче в ручаї,
"вісімкою" зблискує під яром
чорнота кривої течії.

Берег підмиває, шаленіє,
всмоктуючи небо, чорторий,
та не проковтнути чорторию
ні моєї пляшки, ні надій!

І невдовзі пляшка виринає,
світиться, виблискуючи, скло.
Хтось її помітить і спіймає,
хтось за морем лист мій прочитає
і мені напише у село...

Вже давно зносилася тільняшка,
вже і я далеко від села,
звідки закоркованою пляшка
із листом за обрій попливла.

Підросли у небо осокори,
обмілів глибокий чорторий,
та широким виявилось море
і далеким берег золотий.

Хоч, можливо, у далекім краї
хтось уже листа мого читає,
навіть пише відповідь в село,
де мене ніхто уже не знає,
де мене ніхто не пам’ятає,
де мене неначе й не було.

* * *

Василю Лопаті

Ще палахкоче ранній схід,
ще сонце дивиться у небо
і на траві дитячий слід,
який веде тебе до тебе.

І ти ідеш, ідеш по ньому,
неначе з далека додому,
намаявшись на чужині.
Ідеш в надії і тривозі
туди, де мати у вікні
і постать батька на порозі...

Торкнешся хвіртки – і заплаче
в тобі дитяче, щось, дитяче,
яке, хоч як його товкмачив,
а залишається собою,
як за горою, за сльозою...

* * *

Щасливі – аж світивсь за нами слід,
ми через чорний хід
виходили у світ,
що нас будив гудками спозаранку, –
його облаштували, як могли,
вождями обліпили, обжили
і, засмітивши, нам передали
не з перших рук,
не на параднім ґанку.

Не місто... не село –
околиця міська,

куди постійно бруд із міста витіка.
Рембаза. Склад. Тупик на тупику,
за шахтою відстійники в ярку,
і шлак людський і промисловий шлак,
гуртожиток, що схожий на барак,
де п’яний спить в обісцянім кутку...

Але немає страху і ниття,
лише сталеві скреготи трамваю.
І кращого, здається, не буває,
ніж світ, де нас застукало життя,
яке, можливо, урка під сараєм
на кін поставить
і в "очко" програє...

Ніхто не знає, що там на кону...
І музика з вікна
гримить на всю весну.
Сади цвітуть. І помахом легким
ти на зупинці ловиш пелюстки.
І ми щасливі, хоч і безборонні,
і цій весні – ні краю, ні кінця,
і диво біле ніби з рук Творця
із перших рук
у тебе на долоні.

* * *

Як новачку були не раді
мені в стаханівській бригаді:
не те підніс, не так подав,
і кожен в’їдливо повчав
і підганяв: – Давай, давай!
Быстрее, ёханый бабай!
Да говори на человеческом!

А я селюк, я ще не вмію.
Ніяковію і німію,
і піонером червонію,
що завинив перед отєчєством.

І співчував лише Кузьмич:
Ти не боись, всему обучим...
І натякав, щоб я з получки
не поскупивсь на могорич.

І все було, як і повинно...
І всі, звичайно ж, напились.
А потім в пісні обнялись,
як заспівали "Черемшину",
яка і в нас біля бараку
вже цвіт ронила на поріг,
та я підспівувать не міг,
мені хотілося заплакати
і від горілки, і від того,
що визнали мене своїм,
і від черемхи над порогом
бараку, що нам став за дім,
а ще від того, що нічого
не зміниться в житті моїм.

* * *

О. Т.

Зі мною в човні однокласниця Оля.
Ми човен двомісний взяли напрокат,
І тільки годину
дозволила доля
новеньке весло потримати в руках.

Купаються діти і крони вербові.
На світлому плині тінь від моста.
І здалеку чути, як маневровий
вагони збиває, формує состав,
і тягне його до міського вокзалу:
то скрегіт металу,
то знову – гудок...
Оля на сумочку руки поклала,
а в сумочці тліє на поїзд квиток.
І вже добігає година кінця...

В Дінці відбивається жовтий листок,
і літо, як діти, виходить з Дінця.

* * *

І попливло вікно вагону,
з якого хусточкою руки
відмахуються від розлуки,
й несеться вихор вздовж перону,
як пасажир під стукіт сталі,
в надії наздогнать состав,
і ронить все, що підгрібав,
на метушливому вокзалі.

* * *

Стрімкий терикон наступа на городи, –
як з неба гримить
териконом
порода,
і валить штахетник і дикий вишняк.
І світу не бачать запилені квіти
від спалахів гострих

скалок антрациту,
і щоки надув коронований мак,
і віє зі степу важкий суховій
і навіює сон золотий.

А в сквері під кленами б’ють в доміно
під пісню блатну
розливають вино.
І, може, від спеки,
а, може, і ні,
налите мій друг
допиває вві сні
на березі моря в красівом Криму,
але на похмілля так нудно йому,
такий розбитняк,
що не треба нічого...
І тягнеться день
так ліниво,
так довго,
що, вічність проспавши,
прокинеться – спека,
і високо сонце,
і вечір далеко,
і все, як було:
доміно і шмурдяк,
і ніхто не говорить,
що тут щось не так.
І віє зі степу
важкий суховій
і навіює сон золотий.

* * *

Така роса, палахкотінь,
що поглядом, куди не кинь,

ти попадеш, як пальцем в небо,
в живу краплину, що до тебе,
тобі тобою усміхнеться і,
відірвавшись, як від серця,
в траві зникає через мить.
І сонця плями біля хати
гарячі, мов дитячі п’яти,
якими світ кудись біжить,
кудись тікає і зника,
хоч біля нашого садка
паркан без жодної щілини
і золота очеретина
у кожній дірці від сучка.

* * *

Далеко... далеко... (не допливти
навіть осіннім маревом).
Там з ложкою біля плити
нахилилась мати над варивом
із нового вже урожаю,
і вкотре попереджає,
щоб я не сідав на ліжко,
бо дуже вмивалась, кішка
і чула сусідка в місті,
що вже нарешті, амністія...

Там, як тоді, чавунна
опівдні над степом спека,
без колеса спить Фортуна,
а в колесі спить лелека,

Батьки спочивають з миром,
на цілу вічність намаявшись,

і час зупинивсь землеміром
і стоїть із трикутним маятником,

стоїть і чогось чекає
на золотій стерні,
а того, що був на стіні,
годинника вже немає,
лише невеличка дірка
від цвяшка,
де годинник висів,
та ще збереглася гирка
та ланцюжок
зберігся...

* * *

Олександрові Чижику

Батьки чекали:
Може, ще приїдуть...
І самогонку гнали про запас.
Та замість нас
приходили сусіди
і святкували з ними
замість нас...

Невинні перед світом і законом,
лежать батьки
під чорним териконом,
не висловлять ні болю, ні обиди.
Навколо них плита біля плити, –
так тісно оточили їх сусіди,
що поруч з ними... не лягти.

* * *

На кожнім перехресті діжка квасу.
І так багато музики і часу,
і вірші, і дівчата, і вино,
і вічність до вечірнього сеансу,
де йтиме не для підлітків кіно.
Було багато музики і часу,
було багато квітів і героїв,
бо навіть у трамвай сідали з боєм.

Гримів оркестр. І рухались колони.
А вулиця – в полотнищах червоних,
якими приховали на балконах
усе, що назбиралось за літа:
від зламаних стільців і до пальта,
які і по сьогодні там під пилом…

А нас немає, нас неначе змило.
Ні скверика, ні лавки в іменах,
які уже за містом на хрестах,
ні музики тієї, ані часу,
ні хлопчаків, що штурмували касу,
бо йтиме не для підлітків кіно.
Але вони проб’ються все одно…
Та мова не про них.
Про інше річ,
про те, що, переглянувши кіно,
ми вийшли, як сліпі,
і прямо – в ніч.

* * *

Озеро

Я пам’ятаю озеро, як сон,
При березі курінь із очерету
І діда на пеньку перед багаттям,
Де юшка закипає в таганку,
З якого позира більмаста щука,
Широколисті відблиски латаття,
І лілії, і ниточку вужа,
Що пришиває хмарку золоту
До голубого плеса
і щоразу
Пригадую давним-давно минуле
З деталями, відсутніми раніше,
З відсутніми раніше кольорами
І звуками. І я вже сам не знаю,
Що в дійсності було, а що сьогодні
Примхливо домальовує уява
На білих плямах пам’яті моєї.
А, може, проявляється поволі
Не тільки те, що я тоді побачив
І міг почути, але й те,
Що діялося в мене за плечима,
Що відбувалось потім поза мною
І фіксувалося, скажімо, третім оком,
Яке дивилося тоді, як з висоти,
На мене і на світ, що був довкола,
І став тепер у спогадах чіткішим,
Об’ємнішим... Так ніби вчора...
Над озером стою. Вода прозора
Гойдає тіні і ранкову тишу,
Ледь шурхотять густі очерети,
Поміж якими стежки не знайти.
Іще вологе листя і трава,
Високим роєм в затінку мошва.
Витрушую із чуба порох сіна.
Кружляє джміль навколо конюшини.

То збоку, то над нею джемелить,
То крилами роздмухавши вуглинку
Свого тільця, спалахує на мить.
Жую рогіз і на хиткім човні
Пливу, і роздивляюся на дні
Незграбних раків, спинку окунця –
Така вода, як з Божого лиця.
Ще стрілка рівноваги не тремтить,
І не гойднулась терезами віть,
Де жевріюче яблучко висить
Над спокоєм первісного буття.
Думок немає, тільки відчуття
Тепла і світла, радості земної.
І тихо тане музика в мені,
І в небі синім ангел наді мною
Пливе, як я, у золотім човні...
Про вечір нагадають комарі
І доки дід потрусить ятері,
Я назбираю в лісі сушняку
І нарубаю на старім пеньку,
І розпалю багаття. Сизий дим
Відіб’ється у плесі золотім.
А світло піднімається угору
По стовбуру старого осокора,
І вже на тому березі пітьма,
Відбившись у воді, стоїть сторчма,
Зливаючись в одне з очеретами,
А потім дід мені розповідає
Казки, які я знаю і не знаю,
Про море і вітрила вдалині...
І місячною стежкою вві сні
Я знов пливу на дідовім човні.
Переді мною гострий очерет
Розсунувсь, пропускаючи вперед,
І я нарешті на широкім плині

У мене хліб і яблуко в торбині.
Я вперто налягаю на весло,
Та закрутило човен, понесло –
То чорторий, то знову бистрина,
А на порозі брила кам’яна
І той поріг, як справжній водоспад,
І я гребу, гребу, гребу назад
До озера, до діда в курені,
І просинаюсь, плачучи ввi сні,
Що й потім снився інколи мені...

Мій дід помер, фантазії померкли.
Розвіялися мрії і дива
І я у місті розуму набрався,
Який ми більше цінимо, ніж душу.
Хоч випадку такого, щоб диявол
З людиною за розум торгувався,
На світі ще ніколи не було.
Життя, як ліс осінній, оголилось,
А в пам’яті неначе крізь туман
Постало озеро
Ще кращим, ніж було,
І я поїхав у своє село,
Щоб глянути на нього ще хоч раз
Та поклонитись дідовій могилі.

Три дні я проблукав у тому лісі,
Де кожну стежку у дитинстві знав,
Пролазив крізь густі очерети
І натикався на мілкі озера,
Але того я так і не знайшов.
Можливо, обміліло, заросло,
Змінилося, і я уже не міг
Його впізнати...
Стільки літ минуло...

В ровесників запитував про нього,
Та кожен з них лише здвигав плечима.
Напевне, що воно не збереглося,
Вже стільки тих озер, як не було.
Болотом стала річечка Савинка,
І не впізнати береги Дінця.
Все незнайоме і чуже довкола...
Але душа сюди постійно рветься,
Бо все ж таки щось є і поза тим,
Що очі бачать, чують наші вуха.
Проте цією думкою тоді
Не міг себе я втішить на вокзалі,
Чекаючи на поїзд. І не зчувся,
Коли до мене хлопчик підійшов
Із кошиком лозовим, у якому
Зашерхотіли панцерами раки.
Купуйте, дядьку! Бачите які!
Таких великих у Дінці немає,
Це тільки в озері... Бо там така вода,
Що пити можна... Чиста, мов сльоза. –
Він посміхнувся, а в його очах
Світилось озеро, що я знайти не міг.

Хоч говорили ми хвилин п’ятнадцять,
Та попрощалися, як давні друзі,
І я подарував йому на спогад
Свою найкращу вудку і садок,
Який мені наповнить не вдалося
Ні краснопіркою, ні срібною плотвою
Із того озера, яке, тепер я знаю,
Не заросло і чистим збереглося.
І мій садок порожнім не лишиться.

* * *

Втома вечірня на камінь присіла.
Тіні шукали
під голови сіна.
Сіріло. Темніло.
А Сутінь Туманівна
зілля варила,
в гості заманювала.

І місяця-красеня роздуми мучили –
як його вислизнуть
пальцем з обручки.
Обридли і зорі, і двоє,
що знову щасливі
при місяці стоя.
І той же маяк,
що в самотності блима
і вічно чекає, і тим і живе,
що хтось його знову помітить
і мимо,
як мимо чужого
повз нього пливе.

Невже це довічно – дивитися з неба
на псарню, що виє
щоночі на тебе,
і срібну стежину води
топтати лише
уві сні, як завжди.

А в хаті Туманівни стіл у кутку
і чарка стоїть
на кленовім листку,
і пахощі м’яти, і можна обняти,
втомити Туманівну
в п’янім танку

і ніжно втопити
в духмянім стіжку,
і вічність прожити
сп’янілим від зілля,
якого ніхто не подасть на похмілля.

Запитує в себе,
запитує в Бога
чому б не звернуть на узбіччя дороги?
Туди, на галяву, де Сутінь Туманівна
зілля варила
в гості заманювала.
Навіщо упоперек вічного плину
протоптана мріями
срібна стежина
уперлася в берег,
де знову ті ж двоє,
і знову щасливі
при місяці стоя?..

* * *

Віддаляється гроза,
тільки дощ непевно мряче,
вибачаючись неначе
перед шибою в сльозах.

І гримить над степом грім,
і веселка, як в трьох лицях,
і на стежечку пролився
сонях душем золотим.

Голуба струмить волога,
і нагнулися гілки,

де – щокою до щоки –
двійко яблук над порогом.

Спогад душу розворушить –
і душа, як на крилі.
Та устами до землі
припадають стиглі груші.

Дрібен дощ перестає,
потім знову за своє, –
дрібно сіє, мов крізь сито,
ніби хоче попросити
в когось більше, ніж дає.

* * *

Вже від багаття – тільки тління,
як те кочівляне томління,
що йде з нажитками своїми
дорогою сліпого диму.
Іде, іде в обітовану,
не помічаючи між тим,
як розсівається і тане
поперед нього синій дим.

* * *

Глухо в Дикому полі
і ні коня, ні волі.
Обліжний туман стоїть
і п’є із мого шолому
воду з Дінця і Дону.
Спить душа і не спить.
Думає думу безсонну.

Оврул мені не свистить
і не видно кінця полону.

Скрикне птах в комишах,
і, наблукавшись ярами,
ніби з глибокої ями,
завиє вовча душа,
піднімаючись вгору, вгору,
аж доки не вириє в небі нору.

Відчувши у серці голку,
раптом позаздрю вовку,
що в темінь таку над світом
розгледів, де нору рити.
Мав би сіркові очі,
завив би я серед ночі
і звив би якесь кубло,
бо так усе остогидло
на світі, де править бидло,
з Хоми вироста Хамло!
І просвітку вже нема...

А над степом туман, туман, туман, спочатку в ярах, долинах, як раб, повзе на колінах, нагнувши голову долу, цілує вербам подоли, клубиться, росте, навалюється на степ, і вже – над панами пан – аж по Горлівку скрізь туман, а з Горлівки на Лиман перекотиполиться бусурман, на всі боки і звідусюди то горбатим повзе верблюдом, то на лузі стіжками сіна, натомившись, перепочине, то піднявшись, пливе, як дим, що забув, коли був молодим і де народився, і коли, над яким піднімався краєм, ні багаття свого, ні золи – нічого не пам’ятає. Звідусюди й нізвідкіля на села повзе , на поля, толоче високі трави від Ізюма аж до Полтави. І вже наповза на Київ річками триглавим змієм... Спис над змієм підняв святий, кінь копитом у землю вдарив і закляк, – перед ним не змій, а приблудна якась отара, розбрелась аж по самий обрій, уляглась на траві під лісом... І в задумі схилився Георгій,

обхопивши руками списа.
А туман, обложивши Київ, ніби всім уже очі виїв, ніби всім закладає вуха і ні слуху уже, ні духу, тільки він, тільки він один, і навіть на сполох дзвін, як в ополонці, плава, і стукають тихо-тихо, неначе розносять лихо, обережні підкови, і не чути ні Святослава, ні його Золотого слова.

Ще глухіше в Дикому полі.
І ні коня, ні волі.
Тільки туман стоїть.
Оврул мені не свистить.
Спить душа і не спить,
Міряє в темному полі
думкою відстань до волі.

Нечутним плином вода
в Дінці очерет гойда,
змиваючи сонну ряску.
І шерхотить очерет,
вриваючись в мій намет
надією
після поразки.

* * *

З кожним днем самотнішає осінь,
з кожним днем біднішою стає.
От і сонце вже роси не п’є.
Ледве-ледве вранці підвелося.

Осокір зітхає безборонно –
вже немає половини крони.
А нагнувся долу у тремтінні
і розвів гілками усіма:

– Господи, і половини тіні,
котру не підняти, теж нема!

Що не день самотнішає осінь,
вже нікому не потрібна зовсім.
І про все, що думає вона,
знає тільки баба кам’яна.

І куди не стукай – все одно
жодне не засвітиться вікно
і ніхто їй двері не відчинить.
Темінню лякає пугачівна.

Де вони, ті друзі із єлеєм?
Всіх, як вітром з півночі, змело.
От уже і листя проти неї
червонясті п’яти підняло.

А було ж, було іще недавно,
ніби ще минулої доби,
дружньо поспішали вранці-рано
поклонитись, навіть за гриби.

А сьогодні вже не поспішають.
І її багряні килими
стелять іншій... Іншу виглядають,
вгору піднімаючись, дими,

що й самі лежати килимами
будуть незабаром під ногами,
у тієї, що не за горами,
їде вже по вимитій дорозі,
їде зі своїми килимами,
їде при озброєнім морозі.

Недалеко дзвоники дзвенять
і далеко світиться корона!
І яка сороча метушня!
В небі розкричалися ворони.
Як прислуга бігає луна.
І стоїть байдужа і стороння
при дорозі баба кам’яна.

Що їй, бабі, метушня навколо?
Все, що вітер прикотив у Поле,
той же вітер – з Поля видува.
От і знову, безпритульне, голе
покотилось перекотиполе,
степової Ніки голова.

* * *

Валун

Під місяцем в Дикім полі
чорний, як воронячча,
в Полі, як у неволі,
валун при дорозі плаче.

Змахнуть би йому крилом
над вічним своїм гніздом,
чи степом із краю в край
прокотитися, як курай.

Та може лише біда
підняти його з гнізда,
щоб він росою безсило
оплакав чиюсь могилу.

Прибульцем з іншого світу
чорніє в степу глухому
і знають лише копита,
скільки вогню у ньому.

* * *

Тінь-тінь-тінь-тінь плаче в степу полин тінь-тінь-тінь тужить сухий полин полиновий пилок літа гіркота гіркота-а гіркота-а тужно затужить птах шастає страх в очеретах вітер у комиші штопають степ шпориші куриться Муравський шлях вітер здіймає прах

А степом стежки стежки стежки
якими пройшли віки віки віки
важкі несучи мішки
і з усім що було в мішках
погубилися в полинах
тільки вітер здіймає прах
тільки вітер гуде в степах
тільки вітер в Дикому полі
пам’ятає про їхні долі
і про все що тоді було
тільки вітер яким змело
все і всіх... і яка вина
їх усіх
а можливо гріх
перед степом чи перед Богом
що згорнулась їхня дорога
чорним коконом валуна
все поглинула давнина

Тільки баба стоїть кам’яна тільки туга стоїть навкруги тільки чайка ки-ги ки-ги ки-ги тільки чути фю-іть ідіть ідіть ідіть тропою забутих обрів за обрій за обрій за обрій ідіть

із часом своїм і світом
за вами спекотний вітер
в Книзі Степу перегорта
сторінку...

За вами клубиться прах
і курява на шляхах
закриваючи ваші спини
пропливе пропливе пролине
і розсіється в полинах
над полеглими в цих степах
над горбами їхніх могил
над протоптаними стежками
і за вами за вами за вами
зачиниться небосхил...

...і знову роки роки роки топчуть НОВІ стежки і горбляться на стежках під тим що несуть в мішках і знову фю-іть! фю— іть! ідіть! ідіть! ідіть! у степ що співа дзвенить з шоломом і без шолому пийте з Дінця і Дону...

* * *

"Корогви над степом широким
розвиваються в різні боки,
одні Рюрикові, інші – Давидові..." –
так автор "Слова" повідав.

Чайка плаче "ки-ги, ки-ги", –
не з’єднати їй береги.
Розмежований світ.
Плаче самотній слід.

Спільну в дитинстві мову
забули мій жест і слово.
Руки летять врізнобіч,
неначе у темну ніч,
і тільки свіча розлуки
з’єднає на грудях руки.

Плаче моє ім’я,
на два розпадаючись "я".
Схилюсь над своїм Дінцем –
з-під лиця виплива лице.

В чорних обіймах змія
плаче моя надія,
плаче в його петлі,
відриваючись від землі.
А її утішає змій,
язик роздвоївши свій.

* * *

Сюр.. сюр... сюр... сюр... сюр... тягнеться ніби услід за тим, хто пішов у світ тінню Григорія Савича, напевне, відповідь знаючи на вічні "чому?", "навіщо?", і не повернувсь до нас, зумером – в інший час, в минуле, яке за нами давно заросло хрестами, зумером – в світлий день, котрий, може, гряде сюр... сюр... сюр... сюр... в тишу, у ніч, в туман...
А відповіді нема.
Листя в кроні осінній в такому ж, як я томлінні, в пориванні кудись втекти від себе, від самоти, хоча б у далекий спогад, а спогад, як та дорога, гливка, безкінечна, довга... Засну на пахучім сіні, та сни мої неспокійні, ще й голка та ж сама в сіні, і холодно від роси, і смерть стоїть без коси, в цю мить і вона безсила: земля не приймає тіла, а душу виймеш із себе – душі не приймає небо...

А крона всю ніч осінню
беззахисно так тремтить,
що хочеться світ накрить
бодай би своєю тінню.

Але у такий туман
і тіні у мене нема.

Тільки томління, довге, осіннє, і до знемоги – до себе, до Бога, до всіх і до всього зумером сюр… сюр… сюр… сюр…

і зводить за муром мур,
густішаючи, туман,
а відповіді нема…

* * *

А вже в моїм теремі злотоверхім
покрівля розвалена…
І хмари горять над степом,
і птахи кричать віддалено.

Як бігла в степу за літом,
як бігла разом із вітром,
так на бігу й лягла
за вітром в степу ковила.

А дерево лист зронило,
і серце… так защеміло
у несподівано ветхім
теремі злотоверхім.

І дубові літо сниться,
не тішить його синиця,

у небі без журавля,
як зайве, стирчить гілля.

Вітрами гуде неспокій
у кроні його широкій,
ночами луна в дуплі
метається на мітлі.

Не вабить небесна синь,
і клоняться віти долу,
де вічно голодна тінь
ходить і ходить довкола.

До лісу
повз білі гори
Дінець небесно-прозорий
котить свою блакить,
а в лісі, вже через мить,
як підпалений, палахкотить
і сам, як вогню лавина,
палаючим світом плине.

Петляючи, як сліпець,
тікає у степ Дінець
і довго степом осіннім
біжить із вогнем на спині.

І хмара над ним кривава
пливе, як ворожа слава,
як знамення в сон Святослава.

* * *

... І пройшли вони із мечем,
наче полум’я комишем, –
і над ними високий дим
по сьогодні –
небом глухим.

І все допили у спеку,
за горло стиснувши глека
так, що, тріснувши під руками,
він до нас долетів
черепками,
над якими туга постійна,
бо не глеки вони і не глина.

* * *

У небі високім
співаюча птиця –
і спрагла стріла
вилітає напиться.

Пташиного їй
не дістати крила,
та пісню твою
обриває стріла.

Стрілу із грудей
ти руками ривком
висмикуєш
разом з червоним струмком,
і скрапує крапля
із вістря стріли
на біле волосся
трави ковили.

Ще птиця летить,
ще висока луна,
та вже туманіє
в очах далина.

* * *

У небі високім
співаюча птиця –
і спрагла стріла
вилітає напиться.

Пташиного їй
не дістати крила,
та пісню твою
обриває стріла.

Стрілу із грудей
ти руками ривком
висмикуєш
разом з червоним струмком,
і скрапує крапля
із вістря стріли
на біле волосся
трави ковили.

Ще птиця летить,
ще висока луна,
та вже туманіє
в очах далина.

Плакучу вербу,
обхопивши за стан,

над прірвою стримує
сивий туман.

А пісня, що прагла
до Бога дійти,
як свічка сльозою,
спада з висоти.

* * *

По лігвах своїх вовки
людські розтягли кістки

і ворон із черепів
як переможець пив

довго лисиці вночі
облизували мечі

а потім труїлись трави
іржею людської слави

* * *

... І степ, і воля, та, одначе,
все те ж ки-ги, ки-ги чаїне,
яке хіба-що переплаче
сліпа з народження шротина.

* * *

За тінню тінь до видноколу
горбато рухалася, йшла,

за тінню тінь, широким полем
і довгим шляхом лемеша.

За тінню тінь до видноколу,
де обривалась далина,
де ніби щастя йде по колу
і всіх обходить, обмина.

За тінню тінь до небосхилу,
а світло з неба уві млі
стовпом лилося, струменіло,
стояло Спасом на ріллі.

І я у вузлику коріння
тримав нажите за літа
і припадав до поля тінню
свого похилого хреста.

* * *

Що то шумить, що то дзвенить
Перед зорею ранньою?..

Уже осіння глибина
стає прозорою до дна,
а все, чим, друже Володимире,
ще ніби вчора, володіли ми,
скарбами світиться на дні

у тім степу, у тій Каялі,
куди летіли на коні
нетерпеливі і зухвалі...

І наша пляшка затекла,
як ніч холодна і туманна.
Підсядем ближче до тепла,
хай не твереза і не п’яна
тече розмова спроквола.

Не "скіфи" ми, що круто п’ють,
аби напитись до знемоги,
і піднімають каламуть
із глибини, де ще нічого
у них немає дорогого,
якщо ж і є,
то не в ціні,
дешевше істини в вині.

Стару продовжимо розмову,
зігрієм чарочкою слово,
хай буде радість з гіркотою,
але останньої на дні
не більше, ніж у тім вині,
що допиваємо з тобою.

Іще вогонь не догорів,
ще повен місяць угорі,
і дим до місяця стоїть,
та вже шумить... уже шумить
не степ своїми полинами –
шумить над степом і над нами.

* * *

Гуде вогонь і зголоднілий
вилизується на гілки
і палахкоче, як листки,

що на гілках палахкотіли.
Він сам в собі, у самоті,
і ніби третій поміж нас,
що пам’ятає інший час
і нас ще в іншому житті.
То спалахне, як давній спогад,
то знемага до чорноти,
і нам очей не відвести
не відвернутися від нього.

* * *

Миколі Руденку

Притишено плине осінній Дінець,
мазками на синє лягає багрець,
і ширшає тиша. І ти над Дінцем
стоїш, нахилившись лицем у лице,
непевен у тому, тебе чи подобу
малює Митець, не спиняючи воду,
і стримуєш сльози. І, ніби в пітьмі,
спалахують спогади глухонімі,
І все постає, як тоді, як тоді,
і юне обличчя на світлій воді…

Та каркає ворон, здригається віть,
і листя без вітру над плином летить,
і холодом віє, і хмариться небо,
і спиною ліс повернувся до тебе.
Дерева злились і стоять, як стіна,
і дятлу її не пробить головою,
а там за стіною така далина,
така далина!., за стіною…

Туман, що напився води, як біди,
підводиться знову блукати по світу
і голову сиву не знає куди,
до кого йому прихилити.
Притишено плине осінній Дінець,
мазками на синє лягає багрець.
Від берега тінь, як висока стіна,
пірнувши, її не пробить головою.
А там за стіною така глибина,
така глибина!., за стіною...

* * *

Папороть квітне
кольором сивим,
де, щастя шукаючи,
був я щасливим.

А стежка волога
повз тихі дуби
у спогад веде,
як вела по гриби.

З минулого літа
запахне буркун
і я вже щасливий,
як в сіні цвіркун.

По-іншому бачу
і землю, і небо,
і крони, що світяться
самі від себе...

Невтолений ясен
листок простяга,
яким непригублена
крапля збіга...

Гриби шерхотять,
підіймаючи листя.
Кружляє,
мисливця шукаючи,
птиця.

* * *

Гонитва

В. Герасим’юку

Оглянешся раптом – впізнаєш ловця,
відчуєш: гонитві не буде кінця,
і – рано чи пізно – впадеш знемагаючи,
тобі не втекти, як Григорію Савичу.

За спиною в тебе вже триста, як скло,
всі триста, як скло,
товариства лягло,
як в землю осінню,
вмерзаючи в пам’ять,
і чорною тінню
у ній не відтануть.

А круки ті ж самі кружляють над мурами,
і хмара багряна
пливе, як з Батурина.

Побачиш, оглянувшись, – до Колими
гонитва біліє людськими кістьми,
загонці кричать, відпускаючи псоту,
а псоту зробили з колючого дроту.

Пронизує вітер і, сіючи страх,
розсіює нас по чужинських світах,
де в хлібі насущнім полин-гіркота,
і мертвою плоттю п’ята зароста...

Триває гонитва ...
Хоч інші часи,
загонці ті ж самі, – і котяться пси,
і нас не врятують осінні ліси
від світу-ловця
у повстанському схроні.
Ліси оголились
і – як на долоні...

* * *

Хліб насущний доїдаю,
мертвою водою запиваю,
щось таке з відразою вдихаю,
що на видих сил не вистачає.

А душа до шиби припадає
і спокійно дивиться згори,
як плотолюбива
Косарівна
нахиляє натовп у дворі.
В чорнім крепі, в квітах, у вінках,
спрямувавши погляди на прах,
аж до блиску видраєні труби

підійма, як виклик небесам,
і її цілують в мідні губи
сизі музиканти за сто грам.

* * *

Кохана моя, кохана,
ранкова зоря багряна
збудила вогонь на схилах –
і ліс у вогні, і птиці
останні вже таємниці
виносять з вогню на крилах.

Ще солодко спати доні,
ще доля, як місяць вповні,
нічого ще не збулося,
не випало із долоні,
крізь пальці не пролилося.

Лиш вітер плаття дитяче
зірвав і підняв над дачею,
хоч як не тримала чіпко
його у зубах прищіпка.

Ще трішки і всі дрібниці
сховає під снігом грудень.
І вже – ні листка, ні птиці,
а тільки трепет у грудях.

Притихли сади і сквери.
Під крони, що вже без пісні,
приходять пенсіонери
на свої побачення пізні.

Кохана моя, кохана,
на стежці листя багряне,
у вирії наші птиці
і – жодної таємниці.

А ми на узбіччі раю,
і все, що на нас чекає,
і все, що було в минулім,
простіше "ку-ку" зозулі.

І, може, так воно й треба:
щоб ні листка, ні птиці –
лише незбагненний трепет
оголеної таємниці,
лише марнота співуча,
в якій і Дніпро, і кручі.

* * *

Міддю темніють води
і вітер, як дзвін, гуде,
і не поспіша виходити
з Дінця перебулий день.

А ліс потемнів стіною
від низу до верховіть,
і пилкою вогняною
захід над ним стоїть.

Під берегом біла піна,
сліди на сипкім піску.
Заходить моя дружина
у течію стрімку...

Проміння ловлю останнє,
намагаючись уявить,
як захід оцей світанням
над лісом чужим стоїть.

Роса розвішує дзвоники,
а коники так сюрчать,
неначе на свято коники
при дзвониках будуть мчать.

Ще трішки – і зовсім смеркне,
І тихо душа щемить...
Хоч що їй, душі безсмертній,
одна проминальна мить..

* * *

Збіднілі крони шерхотять,
і так зносились їхні тіні,
що не заштопать павутині,
і квіти посіріли в сіні –
не відрізнити, не впізнать.

А вітер шматтями розніс
вітрила плинучого літа,
і, ніби хвилями прибитий,
під берегом чорніє ліс.

І вже не світиться багрець,
як золоті ворожі стріли,
які у сокола летіли
і густо падали в Дінець.

Ніхто не скаче за тобою,
не чути стріл над головою,
але стрілою кожна мить летить
і прагне зупинить тебе своєю гіркотою.

* * *

Пливуть над степом в мареві хрести,
куди не глянь – усюди колір синій,
і синіми здаються навіть тіні
на мармурі могильної плити.
Накрита хлібом чарка гіркоти
і паска на простеленій хустині.
Кущі бузку вже квітнуть де-не-де.
Усміхнене обличчя молоде
на мармурі. І згорблена роками,
уже неначе горбик між горбками,
чорніє постать...

* * *

Ні голосу Бога з неба,
ні погляду звіра з хащі –
нікого навколо тебе
крім тебе, пропащого.

Не страшно уже нічого.
То звідки в душі тривога?
Навколо ніде нікого
ніде нікого,
крім тебе
собі чужого.

* * *

– Так сумно, бісе...
– То чому ж не п’єш? –,
шепоче біс,
підсовуючи зілля, –
– У понеділок
все одно ж – похмілля,
якщо до понеділка
доживеш.

* * *

І жити неможливо,
а живем
і виживаєм навіть під ножем,
і, голову схопивши в руки,
вже й не дивуємося, ні,
що в нас ні правди, ні науки,
лише апостоли одні.

Ох, неоднаково мені.

* * *

Не знаю, чому, все не те і не так,
і хто я сьогодні – не знаю –
і вільний неначе, і майже козак,
хоч ніби козак за Дунаєм...

То, може, ще випити "чарку, не більш",
і не перейматись турботами,
читаючи напис: "Надію облиш..."
над золотими воротами.

* * *

Ми відновили Божий храм
і сяють золотом ікони,
мов прикрашаючи бедлам,
що в наших душах і навколо.

І вже, покаявшись сповна,
смиренно просимо у Бога
дарів, якими Сатана
на грішну зманює дорогу.

* * *

Зазналися, не знаючи нічого.
Ми тільки в яблуко, у таємницю Бога
вповзли колись нахабно черв’яком,
впиваючись молочними зубами
у те, що мало прорости садами,
і поточили в порох, і над нами
із того пороху піднявсь Содом.

* * *

І перший ангел просурмив...

І піднялась пітьма з пітьми,
і наростає дрож у тілі,
і море Київське шумить,
і підійма, і котить хвилі
числом 666.

* * *

Я прахом був, у прах вернуся...
Але чи був?.. А що, як ні?..

І все приснилося мені
у віщім сні, який не збувся,
який тривав коротку мить,
клубився голубим туманом,
у тому сні збирався жить,
шукав якусь обітовану
не день, не два – роки… роки…
запам’яталися піски…
піски… кістки… якась пустеля,
якийсь пророк чи пустомеля…
якесь майбутнє, що гряде,
і знов піски… і рід за родом
туди отарою бреде
і звідти зграєю виходить…
Пора (не треба вже нічого)
оті крихти, що на майбуть,
згребти рукою на підлогу,
звільнити стіл, де покладут
мене, готового в дорогу
у ті ж піски… Де знов… кістки…
Кістки по самий небокрай,
овечі, вовчі і пророка,
що шерхотить крізь вушко голки,
пересипаючись у рай.

* * *

Маруся

Уголь стонет и соль забелелась
И железная воет руда.
То над степью пустой загорелась
Мне Америки новой звезда.

А. Блок

Надриваючись, стогне траса,
удень і вночі шумить.
І в часу немає часу
зупинитися хоч на мить.
На все твоя, Боже, милість.
У пам’яті залишилось
не все, що було, збулось,
за спогадами моїми,
як доля стоїть незримее
і навіть не назване щось.
Не розпустити плетива
далеких подій і днів
і все, що туман засклив,
то відлунює шумом Лети,
то мелодією без слів,
то голосом безіменним
долітає з пітьми до мене,
та що я в пітьмі побачу
в осіннім садку глухому,
де, мов на плечі чужому,
дощ безпритульний плаче?.
То крона густої ночі
платівкою зашерхоче, –
і розмотується пітьма,

і співає мені Маруся:
"В мене чорних брів нема,
та я не журюся"...

Від терикону лише за крок
безоглядно цвіте бузок!
Вже приречений. Ще цвіте,
пелюстками летить у степ.
Гострі відблиски антрациту
І скільки навколо цвіту,

отої краси довкіл,
що, певне, рятує бджіл.
Тліє смердюча сірка.
На копрі п’ятикутна зірка.
А тії, що побачив Блок,
ще не видно серед зірок.
Та виспівують солов’ї
і босотою ручаї
аж вихлюпуються з ярків до Марусиних чобітків, і вдихають її духи
аж до серця всі женихи.
Райським яблуком червоніє
той, хто зайнять не сміє,
який не такий, як усі парубки,
ховає в кишеню трепет руки,
ніби шукаючи цигарки.
Нарешті Марусю до танцю запрошує.
А плаття Марусі в червоний горошок.
Зупиниться погляд на горошині –
і не заснути до третіх півнів.

А в небі така блакить!
І марево степом плине.
Як соняшник, день стоїть
в мареві по коліна.
За хвилями хвилі сині,
хоч кораблик майструй дитині
і човен собі ладнай,
націлившись за Дунай.
Хоч там, у краї чужім,
такі ж, як і тут, міражі,
так само цвіте лопух
і гнізда беззахисні у степу,
так само кури під тинном
гребуться біля дороги,

і жайвір над вічним плином
співа під вікном у Бога.

Шумлять над Дінцем дуби
як за Ігоревої доби,
і хмара пливе багряна.
І, ніби рядком Корана,
над невірними грім гримить.
Темніє. І дощ шумить,
як військо, що за горбами
поспішає напитись з Дону.

І, змилувавшись над нами,
Господь відчиняє рами
і протягами озону
провітрює димний степ,
де вишня гільцем цвіте.

І зібралося на весілля
в їдальні все доокілля.
Сидять, як зуб біля зуба,
молоді прометеї і сонцеруби.
І, ніби на "дошці пошани",
на почесних місцях – ветерани.
В костюмах, в поважній позі,
при медалях і... силікозі.
Парторг молодим вручив
від квартири нової ключі.
І подруги прошепотіли:
– Це ж треба – так пощастило!

І Марусі стало незручно.
А доля все посміхалась
і ніби
на інший

палець
приміряла її обручку...

Як новенька у небі зірка.
Аж до зірки лунає "гірко"!
І скриплять на копрі колеса,
неначе в царство небесне
до пролетарського раю
історія підіймає, –
і безугавно, вперто
за вагонеткою вагонетка,
вискиглюючи покору,
териконом повзе угору,
де звалює грім породи,
що видовбав "цар" природи
і підкорив нарешті
все, що міг підкорить...

Як тиша на очереті,
шахтарське селище спить.
І шерхотять листки,
і кожен – на всі боки,
і кожен з усіх боків
ловить шурхіт листків.
Спалахнули шиби осінні,
заворушилися на траві
і піднялися тіні,
як волосся на голові.

Стежками і навпрошки
до шахти біжать жінки –
не піднялася зміна,
на шахті вночі обвал...
І кожна чиясь дружина
а, може, уже вдова

на розгубленого парторга
дивиться, як на Бога,
і кожна з останніх сил
просить: "Господи, пронеси
наповнену чашу мимо"...
Та не Бог стоїть перед ними.
Байдуже годинник стука.
І зараз...
зараз...
немов з гори
Маруся впаде на руки
молоденької медсестри.

Загиблим – царство небесне.
На могилах – огарки свіч.
Над копром стугонять колеса,
Крутяться день і ніч.
Так з віку у вік щоденно
крутилися веретена
і в безпросвітні ночі
ткали руки жіночі
оту нерозривну нить,
на якій колиска висить,
не обриваючись по сьогодні.
Все у руках Господніх.

І Маруся своє відплакала
до сльози у полин-траву.
І забули всі удову.
А над тире між датами,
що на хресті чорніють,
ніби інше ім’я –
Марія.

Дивлюсь на її лице
і проступа з туману
в дитячій руці гільце,
що, як іній, на гілці тане...

На все твоя, Боже, милість.
У пам’яті залишилось
не все, що було, збулось,
над спогадами моїми
як музика – щось незримее
і навіть не назване щось.
Тьмяніють знайомих лиця,
події переплелися,
і всі голоси злилися
у хорі, в якім не тісно,
хоч кожен своє співає,
і кожному добре в пісні,
як там, де його немає.

І наче на браму раю
оглядаюся я назад –
і наплива сльоза,
напливає та не проллється –
повертається знов до серця
солоною, як була...

Забіліла, як сіль ковила,
надриваючись, стогне траса,
удень і вночі шумить.
І в часу немає часу
зупинитися хоч на мить.
Териконом так само вперто
за вагонеткою вагонетка,
вискиглюючи покору,
тягне породу вгору,

і тліє так само сірка,
і п’ятикутна зірка
на тім же копрі не меркне,
і той же смог і туман.
І ні нової Америки,
ні України іще нема.
Від хмар велетенські тіні
пливуть по траві осінній
і вісниками без вісті
зникають в степу імлистім.

* * *

Іще твій сон біля вікон
і ти, як сон, який нізвідки,
усміхнений, як був вві сні,
тому що сонце у вікні
промінням зігріва повіки,
ледь-ледь торкаючись чола,
і золота кружля бджола,
яку ти бачиш крізь повіки.
І не розплющуєш повік,
аби цей сон, як сон, не зник.

Та і не хочеться у світ,
де, знаєш, не працює ліфт
і знову – через чорний хід
по сходинках, де п’ють дебіли,
де йде у темряві свіча,
бо вже давно перегоріла
лампочка Ілліча,
а кожне, що у двір, вікно
замурувала, теж давно,
і до наступного потопу
міцна робочого рука,

тож і не видно ні Європи,
ні сходинок, ні смітника,
який усюди під ногами,
і ми вітаємось лобами
та так, що іскра Ілліча
засвічує вогонь в очах
і в "ліхтарях" на наших ликах...

Та на розплющених повіках,
що розімліли від тепла,
та ж сама топчеться бджола,
щось намагається знайти
у чашах, повних гіркоти.
Думки літають навмання,
як ще до яблука і до знання,
до хліба нашого гіркого,
що ми ж і сіємо, і жнем,
і "даждь нам.." просимо у Бога,
та з рук диявола берем
ще й кланяємось без кінця,
жахаючись свого лиця,
в яке плює не тільки час.
І туманіє в нашім полі,
де є свобода, та без волі,
і воля є, та не для нас.

Оце лише і вільна мить!
Літай, допоки сонна доля,
допоки ще в дорозі вість
із Дикого твойого поля.

Літай над темінню, над виром,
який затягує на дно,
де всім, хто не міняє шкіри,
її здирають все одно.

Літай, допоки ти не плоть,
не здобич здирників і тліну,
а тільки те, що твій Господь
вдихнув довірливо у глину.

Аби воно, твоє земнее
єство не втратило надій,
що пелюстково спалахне
зернятко макове над і.

* * *

Нарешті в горлівській газеті
сторінка з віршами поетів,
і ми святкуєм в ресторані
від слави збуджені і п’яні.

Мій друг Володя Яловецький,
можливо циган, може грек,
а може, українець грецький –
із дитбудинку, згодом – зек
(працює нині кочегаром)
читає, дихаючи жаром,
і так, що Горлівка ус
за-слу-ха-ла-ся!

А за Володею всі інші
свої нові читають вірші,
і підійма натхнення сила
тугі над Летою вітрила.

Стіна дзеркальна відбива
всі наші жести і слова,
і нашу молодість, і вірші,

і нас неначе вдвічі більше.
І стільки волі для думок!
І, нахилившись, Яловецький
уже, як класик, на салфетці
новий записує рядок,
щоб непрочитаним не зник.
Встає. І плечі розпрямляє,
і вкотре басом замовляє
по сто і "Пісню про рушник".

Приємно навіть відчувати,
що підслуховують тебе,
якому зараз наплювати
на все радянське КДБ.
Ми ще не відаєм, кого там
перефарбують в чорну масть,
хто душу чортові продасть,
а хто її проп’є із чортом.

В очах у кожного жарина,
що спалахне – і все життя,
можливо, завтра безпуття
згорить... усе... до соломини.
Але таких думок нема.

П’ємо за дружбу зокрема,
то за Сосюру, то за Блока...
і душу музика висока,
як ангел, в небо підійма...

А біля столу, як вітрило,
звисає щось відносно біле
і непрасоване давно,
яким завісили вікно

і ту весну, що за вікном
не помолилась перед сном...

В пітьму розсипалися кроки,
урвалась музика висока,
і пристрасті одвирували –
той скурвився, того зламали...
І залишилось від поетів
лиш кілька віршів у газеті.

А як і скільки б написали,
коли б той час, той сон, той вік
замовить знов, як замовляли
по сто і "Пісню про рушник"?..

* * *

Як з вирію, біліє наша хата,
густий бузок синіє при вікні
і листям, як губами немовлята,
перебирає у солодкім сні.

І розв’язала вузлики бруньок
старенька вишня, і старий садок
мов у далеку юність повернувся.
А до біленьких вузликів спішать
джмелі і бджоли, і моя душа,
якій запахло пряником бабусі.

А на мотузці підсиха прання
і тінь свою від себе відганя,
не вперше намагаючись злетіти
над світом, над прищіпками всіма

і ловить рукавом сорочки вітер,
як над конем, холошу підійма.

А вітер скаче садом навпрошки
і струшує на себе пелюстки,
що зірочками в нього на боках
замерехтіли, як у рисака,
що вже промчав – і тільки дзвін у вусі,
і тільки запах пряника бабусі.

* * *

...І скрипнувши дверима, даленіє
іще непевним кроком за дверми...
Невже і ти?., невже і ти, надіє,
ось так... із хати... в переддень зими?

А що лишаєш приспаним лукаво?
синицю в небі, костур у руці
та суєту сіреньких горобців,
та саду чорноту кістляву,

розкидане каміння та руїну,
та вічне павутиння у кутку,
та вишитих на білім рушнику
двох півників, що б’ються за зернину,

та непроглядь державної імли,
де Україна бакенами блима,
щоб навіть не подякувавши, мимо
варяги й греки з певністю пливли.

* * *

У Києві сніг і над Києвом сніг,
під снігом глухе бездоріжжя доріг.
У білій імлі розчинилися крони,
від міста лишилися тільки вогні,
і Київ так легко вмирає вві сні
під мертві Софіївські дзвони.

Клоччя агіток звисають на брамі,
в неонових спалахах сліпнуть сніги,
і ніби повії, реклама рекламі,
вітрина вітрині
моргають з нудьги.

Місяць з-за хмари розгублено визирне,
і переливчата снігу блакить
над бездоріжжям доріг мерехтить,
неначе запівніч екран телевізора,
де вісті останні і наше кіно
уже прокрутили давним-давно,

і все відбулось... А від "виру подій"
одні лише дати, одні лише дати,
як низка ключів од порожньої хати,
в якій ти прожив на землі не своїй.

Клоччя афіші звисають на брамі,
і падає сніг, і така тишина,
немов перед дійством у київській драмі,
а, може, трагедії – хто його зна...

І, може, сьогодні, а, може, у середу...
Чекання, як мати, стоїть у вікні.
І все ще попереду, все ще попереду,

як в ніч новорічну...
І падає сніг...

На Банковій тиша. Біліють будівлі.
Намети в снігу. І Хрещатик завмер,
немов дослухаючись музики сфер,
яка передує і хору, і дії...

* * *

Який порив! Якої сили!
Мітингували, говорили
до сліз, до самозабуття
і повертались, як на крилах
із того мітингу в життя
у сподіванні – щось та буде...
Й за те, що буде, налили,
адже не випить не могли,
бо лікувались від простуди...

А вранці глянув чоловік –
а за вікном той самий вік,
немитий посуд, крихти хліба,
і день заплаканий і шиба,
і по душі шкребе двірник,
який – хоч важко на похмілля –
про наше дбаючи життя,
слизький полій присипав сіллю,
підмів накидане сміття
і нахилився – його канудить.

Два пальці в рот –
і легше буде.

* * *

Було... і вже за видноколом,
і тільки золото стерні
та синє марево над полем,
та постать жінки вдалині.

Все пересохло, аж димить.
І синя бабка – тільки очі –
вже безтілесно мерехтить
і невідомо, чим шерхоче.

На вітрі туга журавлинна,
і в серці голка натяка,
що вже і ниточка тонка
і нетривка, як павутина.

Та нелиняючу блакить
перелива над полем спека,
і там, за маревом, далеко
жіноча постать ще стоїть,
як за сльозою... Так далеко,
що і не видно, хто стоїть.

* * *

Все глибшає осінь,
все глибшає тиша,
якої не відав
ні ранок мудріший,
ні літо, якому
над вухом бджола
своє відбриніла,
своє відгула.

Все глибшає тиша.
Садок порідів,
і листя спливло,
наче хліб по воді.

Волого чорніє
знайома дорога,
яку не пройти,
не спіткнувшись об спогад.

То ясен старий,
то гніздо між гілок,
то друга вікно
уповільнюють крок,

то знов перехожий
мене оклика,
в якому свого
впізнаю двійника,

з ним поруч сміється
русяве дівча, –
і сонячні бісики
стрибом в очах,

і плаття легке,
невагоме для вітру,
що разом зі мною
поторсував хвіртку
і сипав горошком
таким солов’їним
у травні далекім
вечором синім...

Все глибшає осінь.
Все глибшає тиша,
а думка снується
про ранок мудріший,

про час, у якому
сади молоді
в чеканні того,
що спливло по воді.

* * *

Тихо-тихо ллється музика,
і не терпиться душі,
та розв’язувати вузлика
сива пам’ять не спішить.

Чи не знає, що у ньому,
чи злякалася й сама, –
може, в вузлику старому
нічогісінько нема.

Може, сховане у вузлику
і не варто ворушить?
Тихо-тихо ллється музика,
і не терпиться душі.

* * *

Дінець, туманіючи,
пісню несе,
яка ні про що,
ні про що
і про все.

А звідки та пісня,
як плач Ярославни,
з якого Путивля пливе крізь тумани?
У відповідь хвиля губою плямкне
та рінь перекотить із ямки в ямку,
та клен зашерхоче так само, як рінь,
та ще на листок порідішає тінь.

Дінець, туманіючи,
пісню несе,
яка ні про що,
ні про що
і про все:
про долю жіночу,
про листя на плині,
де побачили очі,
що вони вже не сині...

* * *

Під кроною
навкіс
пробірка проміння,
де праху земного святкове роїння,
як бал безтілесності,
світла і тіні, –
це все, що від літа лишилося нині,
це все, що невдовзі лишиться від нас...
Та як до дітей,
усміхається час,
і сонячним зайчиком
сонячна мить
по стежці з окрайчиком щастя біжить.

* * *

Здається, ні гонитви,
ні облави, і вже на ситій пенсії стрільці,
але в очах то хлопчики криваві,
то листя спалахне, як прапорці.
І що не день прозорішає крона,
і скоро вже під наглядом сорок
за вміння говорити красномовно
мовчання відбуватиме садок.

І краще вже не буде, ніж тепер,
хіба що після чарки з гіркотою
та, може, після дощика в четвер,
що прошумить і пройде стороною.

* * *

Дощ пройшов...
Сьогодні вже четвер.
Все, що залишилось –
це тепер.
Пробігає мимо електричка,
хтось на тебе дивиться з вікна, –
і протяжна туга залізнична
тягнеться, мов колія стальна.

Червоніє листя у воді,
наче під водою стало тихо.
І читаєш розклад поїздів,
знаючи, що твій давно поїхав.

Можна ще пройтися по вокзалу,
де вітри афішу розірвали,
де найголовніше не сказали,
хоч суфлером шепотів листок.

Що ж тепер?
Пора на посошок...
Потім на коня...
І – поминай як звали.

* * *

Адріатика

Джуро Відмаровичу

Я про тебе запитував Джуро
Відмаровича*,
переклав я про тебе десятки рядків,
ти в уяві моїй голубіла, як марево,
ти біліла вітрилами кораблів.

І Дубровник білів, ніби день Великодній,
як білів за Марулича**,
як біліє сьогодні
десь далеко, на іншім краєчку землі,
де не знайдуть причалу мої кораблі.

Ще тягнуся до тебе вечірньою тінню,
хоч уже листопад і в очах мерехтить,
і над садом летить павутина осіння,
із клубка Аріадни обірвана нить.

Прощавай, Адріатико. Ти – тільки мрія,
що змарніла з роками і зникла. Амінь.
Та звернусь, як Марулич, до діви Марії,
і в очах її бачу твою голубінь.

* – Джуро Відмарович – хорватський поет, перекладач на хорватську мову багатьох творів українських поетів і прозаїків.
** – Марулич Марко(1450-1524) – один з найвидатніших хорватських поетів епохи Відродження, автор популярного вірша-молитви "Діві Марії".

* * *

На перекаті така молода
біжить,
оголивши коліна,
вода,
збіга, сміючись,
і збиваючи піну,
і струнко поодаль
стоїть очерет,
і стежить
крізь марлю віконця намет,
як ти урочисто
виходиш із плину.

Повільно, повільно
ростеш над Дінцем.
І зараз,
торкнувшись до суші стопами,
волосся вологе
розсунеш руками
і явиш
усміхнене в краплях лице.

* * *

Пора приготуватися до ночі.
Притихло на вербі гніздо сороче

таке незграбне, ніби неохоче,
між балачками зліплене з гілок
і наспіх, як не тільки у сорок.

Кипить вода, дочищена густірка.
А до багаття підступа пітьма
і погляд мій у небо підійма,
де ніби із роси вечірня зірка.

А поруч місяченько хвалькуватий
сріблиться нетерпінням проявить
характер свій, що ніби в козеняти,
прорізуючись ріжками, свербить.

І вже на запах юшки в казані
мій побратим навстоячки в човні,
шукаючи очима наш намет,
одним веслом гребе крізь очерет.

І мов тоді... у незабутнім колі...
вечеряєм, пригадуєм поволі,
як сазанів ловили золотих,
і як згинали вудлища соми...
і чарку підіймаємо за тих,
які уже не вигребуть з пітьми.

Собі під ніс бубнить забутий чайник,
і пес Дружок викочує гарчання
на кажана, що низько проліта,
на метушню сусіда біля кленів,
де, слабнучи, обшукує ліхтар
хапку і ненаситну темінь.

* * *

На тім суді... На тім суді,
ні прокурора, ні судді,
лише у пам’яті твоє
життя прожите постає.
Сльоза збігає по щоці...
І кожна мить такого суду
важка, як камінь у руці,
що міг би кинути в Іуду.

* * *

Не тільки по губі,
між пальцями – текло,
збігало і зникало крадькома,
воно в тобі,
і ти, мов джерело,
де материнська береже пітьма
все, що було,
наповнило ущерть
тебе, що жив господарем і гостем, –
і прийде час,
і списом гострим
тебе, як джерело,
відчинить смерть.

* * *

Був я вільним,.
став іще вільнішим,
можу розважатись вільним віршем,
можу будь-кого від Аз до Ять
на усі три літери послать.

Муза теж сп’яніла від свободи,
хоч живе неначе крадькома,
їй, куди не глянь, немає входу,
а мені і виходу нема.

Був я вільним,
став іще вільнішим,
та про що писати вільним віршем?...
Все те саме...
Тільки панства більше.

Може, краще погасити свічку
і не сподіватись на дива?
Час такий, що навіть у Павличка
пафосу позбавлені слова.

Став я вільним,
та година вовча,
тільки скрегіт чути серед ночі,
тільки виє пес сторожовий,
що собі і світові чужий.

* * *

Як пророчив мені
побратим по перу –
народився я в сорочці,
без сорочки помру.

Все до того іде...
В цьому світі жорсткому
я останній поет,
непотрібний нікому.

Прийде вік золотий...
Лихоліття мине,
та копитом Пегас
не розбудить мене.

Пройде Муза сумна
мимо нашого дому,
як останній поет,
непотрібна нікому.

Непотрібна, як совість,
непотрібна, як біль,
непомічено зникне,
як Діденко Василь.

Прийде вік золотий...
Прийдуть інші піїти,
та поетом ніхто
не насмілиться жити

в цьому світі жорсткім,
де за вірність перу,
народившись в сорочці,
без сорочки помру.

* * *

І Муза мовчить, і горілка не гріє.
І вічна мелодія плине без слів,
що їх написати я також хотів,
плекаючи марні надії.

Вже осінь своєю мітлою у тиші
шерхоче: та інші, та інші, та інші.

Ворони крикливо віщують негоду
і тіні вечірні лягли на поріг,
і скоро зима, ніби з чорного ходу,
і сніг... як на голову... сніг.

А вічна мелодія плине так само
над полем, над садом, так само без слів,
над кожним, хто їх написати хотів...
І Муза мовчить і розводить руками.

* * *

В. Б.

Оце б ліричному пііту
по кільцевій навколо світу
у голубенькому трамваї...
Але ж кондуктор відповість,
що навіть і стоячих місць
у тім трамваї вже немає.

Якщо ж іти – то ліпше з другом
і, певне, з пляшкою вина,
яке розчинить нашу тугу
своєю істиною дна.

Йдемо неспішно і в нікуди
повз бари, шопи, мимо тих,
крутих, що виїхали в люди
на мерседесах дорогих.

– То як життя? – перепитаю.
– Та все минає... – відповість

і гляне вбік того трамваю,
в якім немає вільних місць.

– А як глагол?
– Полум’яніє.
і пропіка до сліз, до слів
"Прощай, свободная стихия",
пора до інших берегів...

Не розчинилась наша туга.
Дорогу замели сніги.
А ми все ходимо із другом
за колом коло,
круг за кругом,
і все не вийдем на круги
своя...

* * *

Світло так, що не бува світліше,
тільки це вже світло без тепла.
Осінь оголилася до тиші,
пісня до молитви знемогла.

І душа притихла. Відборолась
З вітряками. Кінчились бої.
І спокійний ангел-охоронець
поринає в спогади свої.

І далеку згадує епоху,
Необулу*, море, кипарис,
як він, опираючись на спис,
пив вино і звався Архілохом.

І рядки мережив: – Все – тщота,
не для мене золоті палати
не для мене і закони Спарти –
я, щоб вижить, викинув щита...

Подивився на мене, посміхнувсь.
І зітхає, мружачись від сонця:
– Ось відбуду долю охоронця
й дописати вірші попрошусь.

* Необула – кохана Архілоха, грецького поета-лірика середини VII віку до н. е.

* * *

На все лягає сніг. І сходить тиша з неба.
Дорога у снігу, будинки і сади.
Оглянешся назад: – А де ж мої сліди?
А де ж мої сліди? –
хтось вимовить за тебе.

Як у дитинстві сніг. І світ стає казковим.
Ось тільки Дід Мороз
з гостинцем не спішить.
Такий прекрасний світ,
мов стерто випадкове.
Але чому ж тоді незатишно душі?

І ніби із вікна останнього трамваю,
Що смикає вагон і набирає хід,
неначе із вікна, що снігом обмерзає,
дивлюсь, як мерехтить,
дивлюся, як спливає,
маліє вдалині мій випадковий світ,

зупинка з козирком, простелена газета
на лавці, що була напохваті столом,
де Вітьку під хмельком обкутує димком,
звисаючи з губи, вже сонна сигарета.

Надкушений батон, шматочок ковбаси,
і білозуба усмішка героя,
яку спіймав фотограф у забої
для першої до свята полоси...

На все лягає сніг..
Німий біліє простір.
Немов з плеча чужого
одягнені в сніги
дерева навкруги, як незнайомі гості,
як незнайомі гості
натомість дорогих.

І ніби у вікні останнього трамваю,
що рухається в ніч,
у тьмяному вікні,
в заплаканім вікні,
що снігом обмерзає,
ущільнюється світ до зірки вдалині.

* * *

Батько

Батько в дверях стоїть
в рамі, як на світлині.
Нижня губа тремтить
і під очима тіні.
Стрибає дворняга поряд.

Щоб я не читав думок,
батько одводить погляд
і дивиться на садок.

І я помічаю скрушно,
як вигоріла трава,
де хлопчика підзива
до себе мізинцем груша.
Садок у черві... бур’ян...
– Іди... Озивайся зрідка...
І я зачиняю хвіртку,
дивлюся через паркан,
що тінь мою ділить навпіл.
Запилені, як сліпі
у листі синіють сливи...

Господи, зовсім сивий
батько в дверях стоїть
так, ніби хоче раму
у різні боки руками
розсунути хоч на мить.

Не піддається рама –
і за плечима простір,
в якому сім’я і гості,
і стіл накриває мама,
і він у святковім одязі
уже дістає з колодязя
авоську з пляшками пива.
Цвіте на подвір’ї слива,
розлітається, мерехтить...

Батько в дверях стоїть
і є у запасі мить
повернутися, знов обняти,

сказати втішливо: – Тату...
Торкнутись його сивин,
та це вже не для мужчин...
Хвіртка не прорипить.

Батько в дверях стоїть,
в рамі, як на світлині,
як і тоді... Так само...
Тільки чорніє рама

* * *

Час надійшов мовчати...
Тут мої батько, мати...
Ромашки і деревій –
ними цвітуть могили,
що душу мою відпустили:
– Іди до живих, живий...

Сяду на сірий камінь,
до квітів торкнусь руками,
а серце щемить, щемить...
Якби ви побачили, мамо,
який деревій над вами
в ранковій росі стоїть!

Що вам сказати маю?
Рідні мої, не знаю,
тут біля самого краю,
краю чого? – не знаю...

Що це кінець? Початок?
Час надійшов мовчати.
Час надійшов у камені

побачити риси мамині,
взявши в долоню глину,
почути глиняне: сину.

Боже, як у вікні
світиться хрест мені,
ніби додому вертаю,
як і тоді, давно,
а в хаті дверей немає,
лиш непогасне вікно,
і в ньому батьки безсонні.
І я перед цим хрестом,
неначе у шибу, чолом
уткнусь у свої долоні,
і все, що було давно,
побачу, як у вікно...

Час надійшов мовчати.
Стали ви степом, тату,
стали ви степом, мамо,
і ваше вікно без рами.
І світить мені ночами
ваш непогасний хрест.

* * *

Оце і є осіння воля.
Усе збулось. І навіть Доля
тебе звільнила назавжди.

Ідеш, не знаючи куди,
хоч і втомився від ходи.
Як подарунок – тиха днина,
уся просвітлена, легка,

суха, як зарості ожини,
де від колишнього мотка
звиса обривок павутини.
І ні дороги, ні стежини...

Грибів нема. І кошик зайвий.
І шерхне у ярку струмок,
де багряніючи вмерзає
у власну тінь свою листок.

* * *

Володимиру Базилевському
Це осінь, друже, тиха, як вина,
з печаллю, з гіркотою, із вином,
після якого, ніби з двійником
говориш із собою допізна.
Це осінь, друже, царство тишини,
де воїном забутої війни
дрімає дуб навстоячки при збруї,
і вже не відчуває і не чує,
як випадають з патронташа кулі
і як риплять від старості гілки,
адже вві сні йому кують зозулі,
ще молодому, молоді роки.

Це осінь, друже, це вже осінь
у голосі твоєму, на покосі,
на всьому, що зробити не вдалося.
Вона з туману веслами скрипить,
і вже верба стоїть простоволоса,
як та душа на березі, стоїть.
Палахкотить листок серед гілок,
тримає павутина той листок,

що рветься сам за іншими летіти
від самоти і вже чужого світу.

Це осінь, друже, це останній строк,
коли в руках, де грілася синиця,
лиш яблуко, в якому чорним птицям
уже у теплих гніздах не сидиться,
не терпиться пуститись в переліт
під інше небо у незнаний світ.
І вже ножем торкається рука
до яблука, як сонце золотого,
і чорних птиць на волю випуска,
на волю вітру, як рука, сліпого.

Це осінь, друже, втомлена гонитва
за світом, що з тобою спалахне –
і тільки дим у небо, як молитва,
в якій уже ні слова про земне.

* * *

Течія поплавок підганяє
під обрив, де межа небокраю
палахкоче багрянцем листка,
і за літом, що тихо спливає,
осідлавши мого поплавка,
синя бабка, наїзниця наче,
напівсонною скаче і скаче...

Вже пора риболовлю згортати, –
золотої мені не спіймати,
а сріблястa уже у садку.
Але жаль мені бабку зганяти,
що сидить на моїм поплавку,

а її течія підганяє
під обрив до межі небокраю.

* * *

Погожі дні... Та вже осінні...
Тремтить береза при Десні,
себе побачивши на плині
в зім’ятім хвилею вбранні.

А вітер з присвистом від неї
біжить пройдисвітом Енеєм,
і зірваним вогнем листка
палахкотить його щока.

* * *

І сам я старий, як осінь,
і пам’ять моя стара:
у тріщинах, мов кора,
як крона – простоволоса.

Розвіяв незримий вітер,
розмив поосінній дощ
і теплу весну, і літо,
і щось... призабуте щось,
що, мабуть, не пригадати –
забулося назавжди.
Німими чорніють дати,
чорніють німі сади.

І від прожитих весен –
лиш музика чарівна,

що ніби з вікна небесного
з відчиненого вікна, –

і плаче душа розкута,
і крапає березіль,
і назавжди забуте
проявляється у сльозі.

* * *

Далеко до ранкової зорі.
І друг мій спить, і вогнище дрімає,
і тужно тягнуть пісню комарі,
якій, здається, ні кінця, ні краю.

То спалахне іскринка у золі,
то знову зірка – голкою у сіно.
У небі тихо, тихо на землі,
і на душі від тиші неспокійно.

Вербова тінь у плинній глибині
тремтить і сліпо тягнеться в безкрає,
і друг так тяжко стогне уві сні,
якого вранці навіть не згадає.

* * *

У грудях щемить і не знаю, від чого,
від болю свого, чи від болю чужого,
чи, може, тому, що за річкою тонко
хтось пісню виводить, як в юності
коника
виводять у степ на широку дорогу,

де кінний і піший не знайде нічого,
крім болю свого та крім болю чужого.

* * *

Ті ж самі солов’ї і ті ж надії.
Твоїм ім’ям хтось іншу назива
і їй мої повторює слова,
і світ старий минулим молодіє
і в радості минуле забува.

Цвіте бузок під хатою так само,
і пам’ять відчиня віконні рами
зі скрипом заржавілим – і вона,
гілки бузку розсунувши руками,до мене випливає із вікна.

І ніби не змінилося нічого:
і зайчик, що стрибав біля порогу,
на підвіконні спить, як на горбку,
і тільки руку простягни до нього,
як вискочить з годинника старого
стара зозуля із своїм "ку-ку".

* * *

Під лісом, де коса гуляла,
стіжками горбиться галява.
Душа оголена, як віть.
В отаві листя шерхотить,
і заповзає шурхіт в нори
з окрайцем тіні осокора.

Світ порожніє, як долоні.
І день сплива, мов по соломі

спливає... І не тільки день.
І відчуваєш – щось іде
без оповідки "йду на ви",
і на ожину безневинна
уже з чиєїсь голови
упала срібна волосина.
Але не ойкнула луна,
немов не сталося нічого,
і розмиває далина
дорогу тиху, як до Бога.

* * *

Пташині співи у садку безлистім
таким тебе пронизують сирітством,
неначе серед теплої золи
розсілись просто неба погорільці
і, притопивши горе у горілці,
про щось веселе пісню затягли.

І мимоволі прагнеш самоти,
хоч пишеш, усамітнившись, листи
і розумієш: всі твої писання
не варті незрадливого мовчання.

І грієш пізнє яблуко в долоні,
і переводиш погляд на вікно,
де виноград на світлім підвіконні
переграє у бутлі на вино.

* * *

В дубовій кроні стука дятел,
і розкотились жолудята,

лиш кілька їхніх шапочок
звиса з розгублених гілок.

Така ж, як дуб отой, стара
ворона каркає, злітаючи –
і страх підводить вуха заячі
і, ніби заєць, завмира.

А хвиля небо розгойдала, –
і, влаштувавши переблиск,
засперечалися дзеркала
за кожну тінь, за кожен лист,
що кружеля над плином синім...

Як перед Богом ліс осінній
прозорий весь, легенькі тіні,
поміж яких лише єдина,
лише моя важка сьогодні,
немов на терези Господні
упала чорна, як провина.

А часу обмаль, щоб розкаятись
допоки обрії відчинені.
І золотим горить окрайцем
під берегом зоря вечірня.

* * *

Мерехтить у темнім плині
неба зоряний посів.
З того боку на косі,
може, люди, може, тіні.
Світ завмер у безгомінні,

і стоїть, як над могилою,
тиша постаттю похилою.

Ні облич, ні голосів,
ні відлуння – тільки тіні,
тільки зоряний посів
відбивається у плині.

* * *

Уже і Покрова,
і скоро – зима.
Над річкою знову
туман, туман...

Стоїть і не тане,
хоч сонце зійшло.
І чути з туману,
як хлюпа весло.

А голос підтятий
душі із човна
безсила підняти
над плесом луна.

Дощами розмито
стоянок сліди.
Оголені віти
чорніють з води.

І падає листя,
могили вкрива,
де ще розростися
не встигла трава.

Зливаються тіні,
і тиша німа,
над річкою синій
туман, туман...

* * *

У небо – птиця, листя – до землі,
і зникло все в сіріючій імлі.
І тихо-тихо підійшов сніжок,
а за сніжком іще тихішим кроком
нова епоха – у старий садок,
і розчинила готику гілок
у пишноті розкішного бароко.

І світло стало. Заіскрився іній.
І синє небо, і синіють тіні,
немов розквітли яблуні і сливи,
горить зоря настояним вином,
і чорний день здається неможливим.
І стукає синичка у вікно, –
і радість на душі, бо ми удвох.

Для неї це найважча із епох, –
і холодно, і голодно у кроні,
під снігом годувальниця-земля,
та подзьобає печива з долоні
і вже співа... Й не треба журавля.

Хто зна, які на нас чекають зміни,
які під ноги ляжуть нам сніги.
Та ми перезимуєм неодмінно,
бо все вертає на свої крути.

Обживемося, звикнемо потроху
до всього, що сьогодні нам дано.
А там, дивись, відчинимо вікно
в садок старий, але в нову епоху,
де ті ж надії і старі жалі...
І пролетять над нами журавлі.

* * *

У засніженім сквері, як я,
ловить сніг у долоні хлоп’я,
і сміється до мене щасливо, –
а на сміх окликається диво,
мов з луною стояло на чатах,
і душа, мов хлоп’я на санчатах.

І веселий здіймаючи крик,
переповнені радістю втіхи,
котять сніг на узвишшя сізіфи,
де і мій височив сніговик.

Всі дороги й стежки замело,
і замет підіймає крило,
ловлять "котиків" вітами верби,
і, як верби, ловлю я своє,
доки сніг, доки дивом стає
все, до чого торкається небо.

* * *

Уже квилить душа до неба,
і нічогісінько не треба,
бо ти і сам собі чужий.

Та помолився хтось за тебе –
і ти здивовано живий.

З тією ж тугою-журбою
у світі кривди і брехні,
з пейзажем моря на стіні,
в яку ти бився головою

і не пробив... І слава Богу,
адже пробивши,
в ще одну
в таку ж утупився б стіну
вже без пейзажу голубого.

І ти шепочеш: – Боже мій,
яка Твоя безмежна милість!
Та я тому лише живий,
що Ти повірив, Боже, тій,
яка за мене помолилась.

* * *

З багряного крутосхилу
летить за листком листок,
а хвиля переболіле
виплескує на пісок.

Тужно курли осіннє
б’ється у синє скло,
і тінню крила у плині
спливає твоє весло.

І стелеться, каламутить
річку вечірній дим.

А перелітний смуток
надовго стає твоїм.

І небо глибшає наче,
і відчиняється вись,
якої ти ще не бачив,
в яку ти ще не дивився.

* * *

Я просинаюся на сіні.
В наметі ранок. Пахнуть дині.
А по намету ходять тіні
і лопотять, що я на волі,
якій радію, як дитя,
бо знаю: час на риболовлі
не зарахується в життя.

На гострий шерех очерету
я виповзаю із намету.
Під пильним поглядом роси
шукаю, щоб його підкинуть
в багаття, що з останніх сил
тримається за павутину.

Спливає листя. Тихо так...
Лише виляскує судак,
розбризкуючи навкруги
косяк сріблистої мільги.

Зника за поворотом літо.
І доки тихо. І туман.
Ріка під кручею дріма,
поклавши голову на лікоть.

А з глибини над глибиною
Сурмить, клекоче, непокоє
і не дає заснути їй
своєю чорною трубою
Під самим вухом чорторий.

* * *

В таганку закипає вода,
готую для юшки приправу,
а посмішка діда лукаво
з-під вусів мене спогляда.

А після вечері на сіно
приляжу і, ніби повільно –
не плинучи – плину в човні.
Багаття обабіч іскриться
і слизько виблискує листя,
і слухає ніч цвіркунів...
І довго щасливо не спиться
під боком у діда мені.

Півмісяць щербато сміється,
стрімку верховодку сріблить,
і річка не плине, здається,
і час по сьогодні стоїть.

* * *

Осіннє марева тремтіння
і Вінграновський, як видіння,
над бур’янами виника
і перед себе на руках,
несе врочисто жовті дині,

весь в реп’яхах, в росі, в гудінні
сліпучих ос, які над ним
рояться німбом золотим.
Владика степу! Навпростець
простує зібраним баштаном
і, наближаючись, росте
плечима, усмішкою, станом
і розсіває навкруги
очей петрові батоги...

А вже на плині жовті тіні,
і наші поплавки спокійні,
і підглядає з казанка
більмасте око судака,
як розсідаємось на сіні
над килимком, як за столом,
де скиба кавуна – ребром
і так гостинно пахнуть дині,
що гріх не випити вина
під вічну пісню цвіркуна
за світ оцей, що як на плині,
спливає маревом осіннім,
за риболовлю і за дині,
потрійну юшку золоту,
і за співучу марноту,
що зимуватиме у сіні.

Листок вербовий над наметом
тремтить, відчувши переліт,
але таким спокійним світ
стоїть за спиною поета,
хоч рання осінь крадькома
уже підкралась і до нього,
Владики степу, у якого,

не тільки скіпетра нема,
а навіть – пальця вказівного.

* * *

Удосвіта дощ ущух.
Хтось ходить після дощу
під кронами недалечко.
Хтось ходить і ніби водить
коника за вуздечку.

Ми юшку п’єо із кружки
і пахне потрійна юшка
так, що вуж перед нами
облизався двома язиками.

Підсох очерету шерех
і знову жирує жерех:
ударить – і до Трипілля
махає крилом луна,
і поспішає хвиля
нянькою до човна.

Парує важкий пісок.
Завмер Вінграновський збоку,
обережно на поплавок
поклавши косинку ока.
І слухає, як недалечко,
за спиною в нього ходить
хтось, ходить і ніби водить
коника за вуздечку.

* * *

Вже Ілля. А літо розімліло.
Хвиля намагається безсило
улягтися на піску рудім.
І стоять по вим’я у воді
три корови, що прийшли з діброви.

Перелітна птиця над косою
покружля і сяде на пісок,
і, крило піднявши, під пахвою
вітерцем просушує пушок.

З думкою – кого б сьогодні звабить –
голову свою схиливши набік,
дівчина руками обома
воду із волосся віджима,
мов ворожить над своєю тінню,
і за пильний погляд юнака
обпіка примруженою синню,
до почервоніння обпіка.

Дістає люстерко і в руках
так його тримає, щоб у ньому
краще роздивитись юнака
і причепуритися при цьому.

І не відчуває, що незрима
із косою в неї за плечима
підгляда в люстерко і зітхає:
– А колись, як виганяв їх з раю
сам Господь, і я ж була такою,
як оце дівчисько, молодою…

* * *

Ще світ у напівсонні, ще рано,
зовсім рано,
і на моїй долоні
спокійно спить кохана,

немов під колискову... А рання мурашня
лоскоче тінь вербову
і в річку заганя.

В росі старенький ліжник, і на золі роса,
осою квітне пижмо
сліпуче, як оса.

Все мерехтить, палає, і світиться вода,
неначе жовтень в гаї
скарби перегляда.

На що не гляне пильно, до чого не торкнеться –
усе стає безцінним – не відірвать від серця.

Сріблиться нитка часу, і листя перед ним,
як у руках Мідаса
вже стало золотим.

А світ у напівсонні, ще рано,
зовсім рано,
і на моїй долоні
спокійно спить кохана.

А крона осокора, дрімаючи, боїться,
що ворухнеться сонна –
й прокинеться без листя.

* * *

Ледь чутно скрипить сосна,
тріщить сушняком багаття,
освітлюючи латаття
і задраний ніс човна,
який на берег із плину
ми витягли наполовину.

Уже і куліш прочах,
а в тебе весь час в очах,
немов за рядком рядок,
по течії – поплавок.
І трепетом поплавка
щасливо тремтить рука,
і волосінь струною
між тобою і глибиною.

А що там, на глибині,
за трепетом поплавка,
там, по той бік рядка,
що з’являється як вві сні?

Там, у тім потойбіччі,
заказаному для тебе,
у щучому володінні,
яке закривають тіні
і навіть твоє обличчя,
що прямо посеред неба?
Що там, у тій імлі?..

Тихо так на землі.
І так на душі святково,
хоч і кують ковалі,
кують і кують підкови,
і коні у нетерпінні,
і мерехтить на плині

єдиний Чумацький шлях,
на якому не розминутись...
І скрикує віщий птах,
і ніби щось має збутись.
І котиться над імлою
іржання, як над Сулою,
окликаючи далину.

Густішим стає туман
і підступа пітьма,
і хилить вогонь до сну.
А я обпікаюсь чаєм –
і спиною відчуваю:
дивиться автор Слова,
як мружить мій друг чоло
і над багаттям ловить
у рукави тепло.

* * *

Фіксує око, проявля душа.
І постає усе, що не помітив:
не тільки вітер з пензлем комиша,
а навіть намальоване тим вітром,
що вже притих. І непорушна тінь.
І припікає. І струмує мрево.
І втомою прикинулася лінь
і розтеклась по тілу, як по древу,
допоки думка спить, а слово-немовля
лише само з собою розмовля.

А ти над плином. Дивишся на себе,
на тінь свою із рисами пливкими.
Собі під ніс римуєш з небом небо,
бо знову зайчик вухами швидкими

усі поперед тебе ловить рими,
як люстерком осліплює на мить,
сміється і стрибає над водою,
а спробуєш за вухо ухопить –
жалітися до Рильського біжить.
І час іде, як дощик стороною.

А в позачассі не тремтить листок,
Як жар – пісок, повітря аж гаряче.
Анітелень на спінінгу дзвінок
в устах прищіпки,
тільки зайчик скаче.

Але здригнувсь... занурився поплавок
і підхопила вудлище рука,
і все, що око бачило, зника –
ні зайчика уже, ні поплавка,
лиш волосінь в напруженім тремтінні.
І відчуваєш: радість нетривка
і вся вона висить на волосині,
що зараз проявилася у плині,
а в тебе – тільки вудлище в руках.

* * *

Ранок такий дзвінковий!
Холодно від роси.
Боюся вимовить слово –
тиша, як терези.

І світиться так вода,
неначе весною іва
не падала, як біда,
у чорторий з обрива,

і ні над ким ніколи
не розбігались кола.
Ніби сомові ями
не вкрили мазуту плями
і ніби в очеретах
не ходить сьогодні страх,
не дивиться з течії
очима моїми
в очі мої...

Обміліла моя ріка.
Як в старця тремтить рука,
прив’язуючи гачка.
Крона тремтить на плині,
і все, як на волосині,
на чесному шерхотінні
палаючого листка.

Але не міліє час.
і ранок завжди мудріший.
І, може, тому і – тиша.
Яблуком пахне Спас.

Світлішає, підсиха,
гострішає осока.
Із яблука черв’яка
начіплюю на гачок,
з надією закидаю,
звільняючись від думок,
від "знаю" і від "не знаю".
Плин волосінню міряю
І "вірю" або "не вірю".

Тиша передосіння.
З-за хмари пучок проміння

відбивається на сосні,
на блешні біля намету,
і на старому пні
спалахує банка меду
з бджолою на дні.

* * *

Так світиться течія,
що повертає спомин
туди, де снопом соломи
дощик сліпий стояв.
Де сумно мені і весело.
І, підстрибуючи над плесом,
знемагає мій камінець
і провалюється в Дінець,
не лишаючи навіть сліду,
хоч приказую: "Діду, діду,
на той берег перевези...".

Там, при березі, кущ лози
у червоній хустині маминій,
а мама пере на камені,
збиваючи білу піну.

Добре знаю, що не докину,
що докинути не дано,
але кидаю все одно...

Шипшина горить на схилах,
і літо уже на крилах,
і гуси кричать над плесом,
і сум, як в очах Телесика,

і світяться у Дінці
недокинуті камінці...

А хвиля змива луску,
Нагортає в мушлю піску,
і води налилось у вуха,
якими ту мушлю слухав.

* * *

Пізня осінь пахне димом,
і темніють береги,
і метається над ними
чайки сивої "ки-ги".

А вогонь вечірні тіні
в нетерпінні хилита,
відбиваючись у плині,
ніби крона золота.

Догорить – я ще підкину
та наллю собі чарчину,
пригадаю всю рідню.
Душу спробую зігріти
в іншім часі, в іншім літі,
біля іншого вогню.

Там, за днями, за водою,
ще зелені береги,
постать матері живої,
голос друга дорогий,
стіл широкий біля хати
і веселі батько й мати,
і наповнені чарки, –

тільки чарки не підняти
і нічого вже не взяти
з того столу, з того свята
на тім березі ріки...

Туманіють рідні лиця,
І метається, як птиця,
і ячить душа моя,
і багряне зносить листя
безпритульна течія.

* * *

Багряні крони. Крик гусей.
Вода відсвічує латунню.
Кричу, як в юності "е-гей!"
і довго слухаю відлуння.

І хтось мені відповіда.
І піднімається вода
така навальна і широка,
як світ для втікача з урока,
який горбами навпростець
біжить побачити Дінець.

Вода щомиті прибува
і все пливе, і все сплива.
Кущі, дерева, очерет
біжать навстріч і мимо, мимо,
та не зникають за плечима,
а забігають наперед
і в тебе знов перед очима:
кущі, дерева, очерет

і все так само, як було,
як перед веслярем весло...

І обпіка цигарка губи,
і ніби доля, як тоді,
тебе так само любить, любить,
про що і пише на воді
осіннім вітром... День спада,
і князя-місяця вода,
темнішаючи, вигляда.

А князь, ховаючись у хмарах,
В ганебній ролі втікача
Додому скаче, як примара,
Без слави, срібла і меча...

* * *

Світлішим стає вночі
все, що за день намовчиш
над поплавком, над плином.
І все ж таки неспокійно,
незатишно і волого,
і викрадений у Бога
не гріє тебе вогонь,
лише обпалює крила
мітлиці, що налетіла,
сприйнявши за світло його.

Щось муляє і не спиться.
Тріщить, спалахнувши, глиця, –
І поруч пітьма тремтяча
нечутно плечима плаче.

При березі темні тіні
уже не лежать на плині –
уже в глибину ростуть
і строєм стоять до гирла.
І як потойбічна крига
хмари пливуть.

* * *

Рідіють багряні тіні
на тихому плині вод.
Це вже летить осіннє
листя
і в мій город.

Все ближче сурмить зима.
Чорніє садок гілками
під вітром, що обійма
порожніми рукавами.

Пригадує сміх дитячий
змеженіла моя ріка
і вже не тече, неначе,
а ніби вже витіка,
спливає з моєю тінню.
О водо моя осіння...

Погасли лілеї білі
нахилився рогіз...
Сонце уже на схилі,
і вищає темний ліс.

І сходяться небокраї.
І важче стає гребти.

Розступляться очерети,
пропустять, куди – не знаю,
і світ за човном зачинять.
О водо моя вечірня...

Ще є про запас хвилина,
коли припаде хмарина
рожевою, як в дитини,
щокою до течії –
і – засвітяться враз твої
вже темні, як ніч, глибини.
О водо моя нестримна...

* * *

І тих... і тих... уже немає,
І чуженіють небокраї,
стоїть облогою зима.
Печаль німа. Німують віти,
І м’яко стелить, мов навіки,
М’яким вкриваючи, туман.

А над туманом перекатом
із лісу котиться "е–гей!",
немов запрошуючи в хату,
в якій ні вікон, ні дверей.

І холод душу дістає.
Але надвечір, слава Богу,
ще є у мене світлий спогад
і, щоб зігрітись, чарка є.

Зберу усіх... І буде свято,
як це було вряди-годи…

А потім, ніби проводжати,
я разом з ними вийду з хати
і вимкну світло назавжди.

* * *

Отак би йти і йти за плугом,
іти, зникаючи за пругом,
іти, не думаючи гірко,
що вже позаду світлий день,
і не помітити, як зірка
в глибоку борозну впаде.

* * *

Осіннє марева тремтіння
і Вінграновський, як видіння,
над бур'янами виника
і перед себе на руках
несе врочисто жовті дині,
весь в реп'яхах, в росі, в гудінні
сліпучих ос, які над ним
рояться німбом золотим.
Владика степу! Навпростець
простує зібраним баштаном
і, наближаючись, росте
плечима, усмішкою, станом
і розсіває навкруги
очей петрові батоги...

А вже на плині жовті тіні,
і наші поплавки спокійні,
і підглядає з казанка
більмасте око судака,

як розсідаємось на сіні
над килимком, як за столом,
де скиба кавуна — ребром
і так гостинно пахнуть дині,
що гріх не випити вина
під вічну пісню цвіркуна
за світ оцей, що, як на плині,
спливає маревом осіннім,
за риболовлю і за дині,
потрійну юшку золоту,
і за співучу марноту,
що зимуватиме у сіні.

Листок вербовий над наметом
тремтить, відчувши переліт,
але таким спокійним світ
стоїть за спиною поета,
хоч рання осінь крадькома
уже підкралась і до нього,
Владики степу, у якого
не тільки скіпетра нема,
а навіть — пальця вказівного.

* * *

Мирославові Лазаруку

Удосвіта дощ ущух.
Хтось ходить після дощу
під кронами недалечко.
Хтось ходить і ніби водить
коника за вуздечку.

Ми юшку п'ємо із кружки,
і пахне потрійна юшка
так, що вуж перед нами
облизався двома язиками.

Підсох очерету шерех
і знову жирує жерех:
ударить — і до Трипілля
махає крилом луна,
і поспішає хвиля
нянькою до човна.

Парує важкий пісок.
Завмер Вінграновський збоку,
обережно на поплавок
поклавши косинку ока.
1 слухає, як недалечко,
за спиною в нього ходить
хтось, ходить і ніби водить
коника за вуздечку.